

GRAFIKAI SZEMLE



HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK RÉSZÉRE
FELELŐS SZERKESZTŐ: WANKO VILMOS. FŐMUNKATÁRS:
GONDOS IGNÁC. KIADJA A MAGYARORSZÁGI
KÖNYVNYOMDÁSZOK ÉS ROKONSZAKMABELIEK
SZAKKÖRE. MEGJELENIK MINDEN HÓNAP VÉGÉN
23. ÉVFOLYAM 9. SZÁM 1913 SZEPTEMBER



Számitunk rájuk továbbá azért, mert szervezeti szempontból nem lehet közömbös az, hogy milyen működést fejt ki, milyen eredményt tud felmutatni a szakmafejlesztés terén az a Kör, amelynek elnöke, alelnöke, titkára, szóval a Szakkör egész vezetősége a Világosság-nyomdából, tehát a *munkásság* tulajdonát képező nyomdából került ki. Nem lehet közömbös a nyomdászszervezetre, hogy a „Grafikai Szemle”, ez a magyar szaklap, amely a Kör kiadványa s hivatva van bemutatni az országnak és a külföldnek egyaránt, hogy milyen nivón áll a magyar nyomdaipar, milyen technikai kiállításban jelenik meg, mert ez szintén a munkásság nyomdájában, a Világosság-nyomdában készül. Nem lehet közömbös a nyomdászszervezetre a Szakkör működése azért, mert nem pusztá véletlen, hogy annak vezetése olyan kezekbe került, amilyenben ma van. Hosszu éveken át minden törekvés odairányult, hogy a Kör vezetése olyan egyének kezébe kerüljön, akik munkájukkal egyedül a szaktársak és a szervezet érdekét szolgálják.

Ilyen körülmények között, ha ez a Kör működésével nem tudna eredményt felmutatni, ez mindnyájunk szégyene lesz, ezt nagyon sokszor fognák szemünkre lobbantani. Viszont, ha siker koronázza törekvéseit, fényes bizonyága lesz annak, hogy a szervezett nyomdászág a szakmafejlesztés terén is megette kötelességét. Fényes bizonyága lesz annak, hogy a magyar nyomdászág nemcsak a szervezkedés terén vezet, hanem a szakmafejlesztés terén is.

Amikor ma, a tanfolyam megnyitja előtt állunk, ennek sikere érdekében szükségesnek tartottam felhívni a szaktársak figyelmét a rendszeres, buzgó és kitartó agitációra. Enélkül nincs eredmény. Ez tette nagyra szervezetünket, ez szolgáljon követendő példaul a szakfejlesztés terén is.

ROMÁN ANTAL.

Szaktanfolyamaink 1913-14. évi tantervezetéhez.

Lapunk folyó évi május és június havi füzeteiben megjelent tanfolyami jelentésben kimerítően ecseteltük Körünk szaktanfolyamainak fejlődését s ez alkalommal megállapítottuk azt is, hogy a sokévi kísérletezésnek és tanulmányozásnak eredményeként végre sikerült olyan tantervezetet összeállítani, amelynek végrehajtásával a magunk elé tűzött feladatot ugyszólván tökéletesen tudtuk megoldani,

amellyel a tanfolyamnak állandó szakiskolai jellegét adtuk.

Köztudomásu dolog, hogy a tavalyi tanterv megállapításánál főként azt tartottuk szemünk előtt, hogy a tanfolyam eredményességét biztosítsuk, az előadónak a munkát megkönnyítsük s a hallgatókat se terheljük meg túlságosan. Mindezekre való tekintettel a tananyagot három évre osztottuk fel, az előadásokat vasárnapokra tettük át, az elméleti előadások számát pedig alaposan csökkentettük.

Jölesöleg állapíthatjuk meg, tervezésünk várokozásos felül bevált. A tanfolyam évváró kiállítása ékesen szóló bizonyítéka volt tantervünk helyességének és észszerűségének. Ezzel korántsem mondjuk azt, hogy abszolút tökéletes munkát végeztünk, mert hiszen az elmúlt évi tanfolyam sem volt egyéb kísérletnél, mely kísérlet azonban olyan kitünő eredménnyel járt, hogy a *tapasztalt hibák és fogyatékoságok kiküszöbölése után a tantervezetet állandósíthatjuk és fejleszthetjük.*

Mint már fentebb is említettük, a tananyagot három évre osztottuk fel; az első évi tananyagot a tavalyi tanterv keretébe illesztettük be, a második évi tananyag az idei tanfolyam tantervében nyert elhelyezést, míg a harmadik évi tananyag a jövő évi tanfolyamok tananyagát fogja képezni az első és második évi anyaggal egyetemben.

A most következő tanévre megállapított tanterv teljes egészében feloleli a tavalyi anyagot s ezen kívül még egy újabb vázlatkészítési osztálylyal is bővül. A megtartandó előadásokat a következő öt főcsoportra osztthatjuk:

- I. vázlatkészítési tanfolyam kezdők részére;
- II. mesterszedések és lapunk mellékleteinek tervezése;
- III. vázlatkészítési tanfolyam haladók részére;
- IV. elméleti szakelőadások, melyek részben a gyakorlati vázlatkészítéssel, részben az üzemegetintésekkel lesznek összefüggésben;
- V. üzemi bemutató előadások, melyek részben az elméleti szakelőadások kiegészítését képezik.

A részletes tantervezetet lapunk mellékletei között találhatják az érdeklődő szaktársak s ehhez magyarázatul szolgáljanak a következők:

I. *A kezdők részére rendszeresített vázlatkészítési tanfolyam* tananyaga a betüvetésen kívül feloleli

Lapunk jelen száma rövidebb közleményeinek rovatai: A Szakkörből. Pályázatok. Új betűk, díszek. Papírszakma. Irodalom. Feljegyzések. Hivatalos. Mellékleteink.

A SZAKKÖRBŐL

A „Könyvnyomdászok Szakköre” kolozvári helyi csoportjának munkaterve. A helyi csoport vezetősége egyrészt a tagok, másrészt a Kör érdekeit minél igazságosabban akarja szolgáltni; az 1913-14. évre a következő munkatervet dolgozta ki: Miután minden helyi csoportnak eminens érdeke, hogy minél több tagot egyesítsen kebelébe, mert céljainak csak így tud igazán megfelelni s a csoport fenntartásához szükséges anyagiakat így tudja előteremtteni s a tagokat anyagilag és erkölcsileg, a tagsági díj fejében, csak így képes megfelelően honorálni. Hogy e fenti célját elérje, a következő eszközökhöz folyamodik: A Kör tagjait, akik igazoló tagsági jegyekkel vannak ellátva, kedvezményes jegyek élvezéséhez kell hozzájuttatni: a) a Nemzeti Színház, b) Uránia Színház, c)

Erzsébet-fürdő, d) Angyal-féle drogéria, 10-20% árengedményt adnak a Kör tagjainak. — Időrendben haladva, a nyár folyamán, midőn állandóan szép időre van kilátás, egy műkedvelőtársaság összeállítása. *Tanulmánykirándulásokat* rendezünk Kolozsvár vidékére, melynek célja a szabadban való kellemes, szórakoztató tartózkodás, a társasviszony fenntartása, ismeretszerzés. A tulajdonképeni munkát az őszi és téli hónapokra hagynánk, mikor is az időnyt egy tánckursus rendezésével kezdenénk meg. Egy kissé furcsának hangzik, hogy a Szakkör táncolni tanítsa a tagjait, de a kolozvári speciális viszonyokhoz képest leghamarabb ezt kell, hogy megvalósítsa. Minthogy az idén tanfolyamot nem tarthat fenn, mert erős kilátás van arra nézve, hogy a tagok nem pártfogolnák ugy, amennyire az üdvös cél és a nagy anyagi kiadás megérdemelné. (E bejelentés nem a legjobb világításban mutatja be a kolozvári szaktársakat. *A szerk.*) Mivel pedig a nyomdászok táncestélyei nagyon rokonszenvesek a kolozvári közönség előtt, — ezt bizonyítja a legutóbbi János-ünnepélyünk, midőn a

kedvezőtlen időjárás dacára is, majdnem 150 korona tiszta hasznot hozott, melyből $\frac{1}{3}$ -rész a Szakkör kolozvári csoportját illette meg — a Körnek *táncestélyeket* kell rendeznie, először, hogy az alapszabály 2. pontjának eleget tegyen, másodsor, hogy a bevételi források csatornáit kibővíthesse, erre pedig legalkalmasabb egy sikerült táncestély s ezért kell a tánckursus. A tánckursuson résztvehet a Körnek minden pontosan fizető tagja, akiket díjtalanul heti 1-2 órában valamelyik jól táncoló szaktársunk oktatta. A tánckursus kezdőné szeptember 28-án s tartana 8-9 héten át, minden vasárnap délután 3-5-ig. Midőn a tagok eléggé bejöhettek, a szükséges simitást valamelyik táncmesterrel végeztetnénk el. Eközben azonban nem felejtszünk meg főcélunkról sem, a szakmai nevelés és a műizlés fejlesztéséről sem. Éppen ezért október, november és december hónapokban *egy-egy vitauülés* és *szakelőadást* tartanánk, egy *kiállítással* kapcsolatban. Ezzel az 1913. évre vonatkozó munkarendünket kimerítettük. A legkomolyabb munkánk 1914. évre maradna, mikor is már volna annyi anyagi erőnk,

az üzleti nyomtatványok és pedig a cégjegyek, levélfejek, levélborítékok, levelezőlapok, memorandumok, számlák és körlevelek tervezését.

II. *A megfelelő alapismeretekkel és kellő gyakorlattal rendelkező hallgatók részére rendszeresített vázlatkészítési tanfolyam* tananyaga teljesen egyezik a tavalyi tanfolyam haladó-osztályának anyagával. Tervezésre kerülnek az összes — a gyakorlati életben gyakrabban előforduló — nyomtatványok. A tervezetek, úgy mint eddig, a Grafikai Szemle mellékleteinek anyagát fogják képezni.

III. *A haladók részére rendszeresített vázlatkészítési tanfolyam* tananyagát ezidén állítjuk be először a mai szervezeti tanfolyamok tantervébe s magában foglalja a betűvetést, a meghívók, műsorok, befoglalólapok, táncrendek, étrendi lapok, eljegyzési lapok, esküvi meghívók tervezését és a linoleumlemezek metszését.

IV. *Az elméleti szakelőadások* tárgyait még nem állapítottuk meg. Az eddigi tervek szerint ismertető előadásokat tartunk a korrektori és revizori teendőkről, a szedőgépekről, a tömöntésről, a betűöntésről, galvanoplasztikáról, a cinkmaratásról, a festékgyártásról, a festék kémiajáról, a könyvkötés-festékgyártásról; a legtöbb szakelőadás tárgyról, a könyvnyomtatásról; a legújabb szakelőadás tárgyát azonban a nyomtatástechnika köréből merítjük.

V. *Az üzemi bemutató előadások* színhelyei szintén nincsenek megállapítva, mert ez csak az elméleti előadások tárgyainak és előadóinak kijelölése után történhetik meg.

A *tanítási rendszerre* vonatkozólag közölhetjük, hogy a szakbizottság komoly mérlegelés tárgyává tette a múlt évi tanfolyam eredményét s azt teljességgel kielégítőnek találta, a vázlatkészítés gyorsítása és megkönnyítése érdekében azonban szükségesnek látta, hogy a parafával való betűvetést, valamint a vízfestékekkel való tervezést részben mellőzze. Ezek helyett a betűvetésnél az acéltollak (1-es, 2-es és 3-as Redis-tollak), a vázlatkészítésnél pedig a színes ceruzák alkalmazását fogjuk bevezetni. Eme intézkedések indokául szolgáljon, hogy a parafát a vázlatok tulnyomó többségénél nem igen lehet használni, miután az a vékonyabb képű betűk írására nem alkalmas, erre a célra sokkal alkalmasabbnak bizonyultak a különböző vastagságban beszerezhető acéltollak. A vízfesték alkalmazása ellen

viszont azt hozhatjuk fel, hogy kezelése körülményesebb, nem gazdaságos, parafával vagy tollal való betűvetésre nem alkalmas. A vázlatokat ez idén már nonpareille-beosztású simítatlan és simított papíron készítettük. Az egyes nyomtatványok tervezésének megkezdését elméleti előadás és példák bemutatása előzi meg.

Az idei tanfolyam tanterve a tavalyitól lényegesen csak abban különbözik, hogy míg az elmúlt tanév első felében csak sorcsoportosítási gyakorlatokat végeztettünk a hallgatókkal és a diszitással kapcsolatos vázlatkészítés csak az év második felében folyt, addig a most következő tanévben ezt a beosztást mellőztük s így a diszités nélküli és a diszitőanyaggal kapcsolatos vázlatok tervezését egyszerre fogjuk tanítani. A tavalyi beosztás ugyanis nem bizonyult célszerűnek, mivel a hallgatókat nem voltunk képesek fegyelmezni s az erre vonatkozó utasítások pontos betartására szorítani.

A tanfolyam vezetésével Körünk választmánya lapunk szerkesztőjét bizta meg. Az egyes nyomtatványok tervezésének tanítását a következő szakbizottsági tagok vállalták magukra: az I. csoportban: névjeggy és cégjeggy: *Hegyi Dezső* (4 előadás), levélfejek: *Stefáni József* (4 előadás), levélboríték: *Steinherz Miklós* (2 előadás), levelezőlapok: *Hoek Károly* (2 előadás), számlák: *Busay Balázs* (3 előadás), memorandumok: *Butkovszky Bertalan* (3 előadás), körlevelek: *Halász Ferdinánd* (4 előadás). A III. csoportban: meghívók és étrendek: *iff. Aigner Antal* (7 előadás), műsorok: *Romberger Tivadar* (3 előadás), táncrendek: *Szabó István* (2 előadás), eljegyzési értesítések és esküvi meghívók: *Kún Kornél* (5 előadás). A betűvetést úgy az I. mint a III. csoportban *Szabó István* szakértő tanítja (4 előadás), a linoleumlemezek metszését pedig *Kún Kornél* (6 előadás). A II. csoport hallgatóinak munkálkodását *Wanko Vilmos* fogja irányítani 26 előadással. Az elméleti előadások megtartására, valamint az üzemi megtekintések vezetésére mindenkor megfelelő szakértőket fogunk felkérni.

A tanfolyam október hó 5-én, vasárnap délelőtt 8 órákor kezdődik a szakegyesület helyiségeiben, amikor is a betűvetést kezdik gyakorolni az összes hallgatók, a kezdők egyes betűk írásával kezdik a tanulást, a haladók pedig szöveget fognak írni.

hogy saját kebelünkben, a mi kis körünkben pályázatot írhatnak ki a helyi csoport szükséges nyomtatványainak megtervezésére. Hogy a hosszú téli estéket kellemesen eltöltsük, néha-néha egyszerűbb összejöveteleket, műsoros háziestélyeket rendezünk s a farsang első hetében a szakegyesülettel karöltve a János-ünnepély helyett, melynek sikere nagyon is az időjárás szeszénlyétől függ, egy nagyobb szabású táncestetélyt rendeznénk. Az 1914. évben is természetesen a havi felolvasó, vita és ismeretanyag-üléseket megtartanánk s az egész kora tavaszkor egy nyomtatványkiállítás zárna be. Sokat nem vettünk fel munkaprogramunkba, mert az a célunk, hogy ezt kerestül is vigyük, ez a kedvszerű álom valóra váljon. Ami, ha nem teljesebben éppen úgy be, nem rajtunk, de a helyiségünkön mulik. Mert a Munkásotthon mai formájában és szervezetében nem szolgálja azt az igazi célt és értelmet, melyet e szó: Otthon kifejez. Mert 5—6-féle szakma együtt van összefoglalva 4 szobában s így egyik sem tud a maga speciális ügyeivel úgy foglalkozni, hogy a másikat ne zavarja vagy pedig maga ne zavarassék.

Helyi csoportunknak nagy gondja a helyiségkérdés, melytől megoldani ezidőszertint még nem tudott.

Lengyel Sándor.



PÁLYÁZATOK



Lapunk szövegoldalainak szedéselrendezésbeli megoldására hirdett pályázat határideje szeptember 30-án lejárt. A határnapot kétségkívül a legnagyobb érdeklődéssel várjuk, mivel — tudomásunk szerint — sokan óhajtanak pályázni, ebből természetesen nem következtethetünk arra, hogy valóban sok pályamunka fog beérkezni. Eddig legalább egyetlen pályamunka sem érkezett be, ez azonban még nem jelenti a pályázat meddőségét, mivel régi tapasztalataink szerint a pályázók az utolsó percben szokták elküldeni a munkákat. Mindenesetre reméljük, hogy várakozásunk nem lesz hiábavaló: a pályázat nem lesz meddő; sajnos is volna, ha a megszabott határidőre nem kapnánk elegendő számú pályamunkát. — Több oldalról arra kérték lapunk szerkesztőjét, hogy a határidőt egy vagy két hónappal meghosszabbítsuk.

Erre vonatkozólag az illetőknek ez uton adjuk tudomásukra, hogy a határidőt csak abban az esetben hosszabbítjuk meg, ha csak egy vagy két pályamunka érkezik be. Amennyiben ennél többet kapunk: a meghosszabbítástól — sajnálatunkra — el kell tekintenünk azon oknál fogva, mert a bírálat — kevés pályamunka esetén is — valószínűleg hosszabb időt fog igényelni s a döntést november közepéig okvetlenül meg kell hozni. Amennyiben a szakbizottság úgy találja, hogy a határidőt meg kell hosszabbítani, úgy ezt a *Typographia október 3-án megjelenő számában tudatjuk a szakértársakkal.*

Debreceni pályázat. A szakegyesület debreceni helyi csoportja pályázatot hirdetett levélfeje és levélborítékra; a pályázatra 7 levélfej és 5 levélboríték küldetett be. A pályázat eldöntése szakbizottságunkra lett bízva, amely a feladatot készséggel vállalta s a következő bírálati jelentést adta ki: A pályázat eredménye általában kielégítő. A munkák kivétel nélkül a mai értelemben veit modern megoldásra való törekvésekről tanuskodnak, ami kétségkívül Körünk céltudatos és eredményes működésének tudható be. Az ösz-

esetleg nehezebb feladat megoldásával foglalkoznak. Amint a fenti összefoglaló ismertetésből is kitűnik: a most kezdődő tanfolyamok ugyanazokra az alapokra vannak fektetve, amelyeken a tavalyi — szaktekintélyek által is elismert kitűnő eredményel lezár — tanfolyamok nyugodtak. Joggal remélhetjük tehát, hogy az ideai tanfolyamokat is legalább olyan jó eredménnyel fogjuk lezárhatni. *Ezt azonban csak abban az esetben érhetjük el, ha a szaktársak tanfolyamainkra tömegesen fognak beiratkozni és nemes törekvéseinket támogatják: az előadásokat mindenkor kitartóan és pontosan fogják látogatni.* Ugy hisszük: nem végzünk felesleges munkát, ha a szakmai oktatás fontosságát ezuttal az eddiginél nagyobb nyomtatékkal hangsúlyozzuk és ismételjük: *szervezetünknek a gazdasági harcokban tanusítandó támadó és ellenálló erejét semmivel sem biztosíthatjuk jobban, mint szakképzettségünk folytonos gyarapításával.*

Ezt a célt pedig szaktársi egyesüleink közül egyedül a Szakkör szolgálja, a szaktanfolyamok fentartása, kiállítások és szakelőadások rendezése, valamint a Grafikai Szemle kiadása által. Körünk anyagi erejéhez képest igen nagy áldozatokat hoz, csak hogy a szervezet tagjainak szakmabeli oktatását minél hatékonyabban fejleszthesse s így méltán számít a szaktársak lelkes és áldozatkész támogatására, amelynek főként a tagok számának növelésében és a tagdíjak pontos fizetésében kell megnyilvánulni.

A szaktanfolyami hallgatókat pedig arra kérjük, hogy az előadásokat az egész tanévben pontosan látogassák, mivel ezzel nemcsak az előadók munkásságát honorálják, hanem elsősorban önmaguknak tesznek szolgálatot, mert a tanfolyamon szerzett tapasztalatokat a gyakorlati életben értékesíthetik s ezzel nehéz megélhetési viszonyaikon némileg enyhíthetnek.

WANKO VILMOS.

A bekezdésekre az írásművekben épp oly nagy szükség van, mint a mesterszedésben a vázlatkészítésre, mert a bekezdések által fűzünk új és új gondolatokat tárgyunkhoz, mely részek összetéve alkotják a cikket vagy írásművet. A vázlatkészítés is ilyen szerepet tölt be, midőn gondolatunkat a papírra grafikailag elrendezzük és rögzítjük. Ebből látható tehát, hogy nem szerencsés gondolat a bekezdéseket és kimeneteket eltüntetni, még pedig azért, mert ezzel zavarjuk az írásmű tartamát, mert nem találunk rá azokra az oázisokra, melyeken a folytonos olvasás következtében a fáradt szem oly jólesően megpihen s a zsbongó gondolatár egy pillanatra megszakad. Nem szerencsés gondolat eltüntetni a kimenetsorokat azért sem, mert hogy ezt elérhessük, vagy az illető mondatban kell betoldást vagy kihagyást eszközölni, vagy pedig bizonyos szurrogátumokat felhasználni sortöltőkül. Az előbbi esetben a mondat gördülékenysége ütközne akadályba és az író szavait szántszándékkal megváltoztatnánk, az utóbbi esetben pedig oly dolgokat vinnénk a könyvbe, melyekre semmi szükség sincs, sőt sok esetben zavarók. Ezt mondja a helyes logika.

Tételek nem volna teljes, ha csak a helyes gondolkodásnak adnák kifejezést és nem juttatnám szóhoz az esztétikát, melyre — mióta a könyvnyomtatás mestersége műiparrá vált — óriási szükség van.

Észtétikai szempontból az igaz, hogy bántja a fejlettebb izlésű emberek szemét a fehéren maradt sáv, mely akkor változik csak igazán kellemetlenné, ha az olvasó nem merül el az író gondolataiba (mely esetben a kimenetek fehérsége fel nem tűnik), hanem azt csak messziről szemléli, körülbelül annyi távolságról, hogy a sorokat olvasni már ne lehessen, csak sűrű szalagoltban tűnjenek azok fel előttünk s ekkor érezzük csak e fehér csatornák kellemetlen voltát.

Tehát mit csináljunk akkor, ha a helyes gondolkozás ragaszkodik a bekezdések és kimenetek megtartásához, az esztétika pedig egyszerűen lándzsát tör felette? Egyszerű rája a felelet. A munka minőségétől függ a kimenetsorok megtartása vagy elhagyása. Ha tudományos munkáról, tankönyvről, a szépirodalom bizonyos fájáról van szó, a ki-

KLISÉS OLDALAK BEKEZDÉSEIRŐL

Midőn az ember gondolatait a papírra szavak leírása által rögzíti, egy bizonyos gondolatkört alkot, mely különféle fogalmak köré csoportosulva, alkot egy bekezdést.

szes munkákról visszatükröződik ama törekvés, hogy a pusztá soroknak diszkrétebb díszítésével adjanak némi elevenséget a nyomtatványnak. Az elismerés szavai mellett azonban ama véleményünknek is kifejezést kell adni, mely a pályázók okulására kell, hogy szolgáljon. A levélpapír és boríték annyira egymáshoz tartozó két nyomtatvány, hogy azoknak egyöntetű megoldására kell törekedni. Ezt egyébként a pályázati feltételekben kellett volna sarkalatos kikötés gyanánt a pályázóknak megadni. Ez ugyszólván szabálynak tekintendő s a pályamunkáknál láthatjuk, hogy csak egy pályázó akadt, aki a szabályt félig-meddig betartotta. A második nagy hibát abban látjuk, hogy a sorok helyes tagolására nem nagy súlyt fektettek. Akcidenyomtatványokon — különösen, ha csak 2-3 sornyi szövegről van szó — nem szabad így elválasztani: „nyomdászok” vagy „betűöntők”. — Áttérve az egyes pályamunkák bírálatára, az Alfa jelű levélpapírra annyi a megjegyezni valónk, hogy a jó sorokat a kelletlenül valamivel nagyobb számban alkalmazott díszítő darabok — tapétaszerűen kiképezve — káro-

san befolyásolják. A levélboríték határozatlan helytelen megoldásu, mert a formátum, a léniakeret, tehát díszítés kedvéért hét sorba szedett szövegben négy elválasztás van. Színezés és nyomtatás közepesen jó. — *Saculum.* A levélpapír és a levélboríték egyöntetű megoldása a sorok tekintetében, a díszítés azonban némileg eltérő. A levélpapírnál az embleme körüli üres hely nagyon bántó; e bajon ugyan segíthetett volna a szedő, ha az első sor „A” névelőjét elhagyja (amire nincs is szükség) s így a kifogásolt üres foltot enyhíti. A dátumsor az embleme illeten való alkalmazása folytán rossz helyen van. A boríték már helyesebb folthatásu, itt ellenben a helytelen szóelválasztást kellett volna eltüntetni, amit úgy ért volna el a tervező, ha a szöveget (a fenti módosítással) a levélfejjel egyezőleg szedi ki, illetve bontja két sorrá. A boríték egyébként legjobb a pályaművek között. — *Liliom.* A levélfej megoldása bizonyos foku eredetiségre való törekvést árul el, de — sajnos — az ilyfajta sormegoldásokat még alapos tanulmány tárgyává kell tenni a tervezőnek. E munkánál a levélfej sulypontja nagyon rossz helyen:

a jobboldalon van, holott azt az ellenkező oldalra kellett volna helyezni. A levélboríték soraiál mostohán bánt a tervező, az ornamentálás azonban jó. Nyomás tiszta. — *Mercur.* A levélpapír oldalszedése lerontja a fősorok jó hatását; az embleme mindenestre máshova kívánczok. A boríték köznap, de becsületes tipografusmunka. — *Jelige I. és Jelige II.* Mind a kettő finom izléssel van megoldva, az I-nél azonban az iniciálét el kellett volna hagyni, a II-nél viszont a betű kopottságát kell kifogásolni. — A fenti részletes bírálat alapján a bizottság a levélfej tervezésére kitűzött tizkoronás díjat a *Jelige II.* jelzésű munkának, a boríték szedőjének jutalmazására szánt ötkoronás díjat pedig a *Saculum* jelű boríték tervezőjének ítélte meg. A többi jeligés levél nyomban megsemmisített. — A díjazott levélfej betűinek kopottságára való tekintettel ajánlja a bizottság hogy azt kivétel esetén más, groteszk- vagy antikvajelegű betűkből szedessék. Ajánlja továbbá azt is, hogy a levélfej és



meneteket meg kell tartanunk, pláne, ha párbeszédnek fordulnak benne elő. Szerintem az ily munkáknál, hogy a kimeneteket eltüntesse, hasztalan törni a mesterszedő a fejét. Reklám- vagy valami művészies munkáknál a kimeneteket akár elhagyhatjuk teljesen, akár a betű karakteréhez illő diszitődarabbal tölthetjük ki, sőt néha ezzel tudunk valami különlegeset felmutatni.

Ertekezésem tárgyául az első esetet választottam, midőn a kimenetsorokat megtartjuk. S tanulmányom eredményét sietek mindjárt itt elől elmondani. Bármilyen kimenetsor akkor mutat a szemnek legkellemesebb képet, ha az arányos, ha az ugy viszonylik az egészhez, mit 1 a 3-hoz vagy 3 az 1-hez. Vagyis

1 rész 2 rész vagy 2 rész 1 rész

1 rész szöveg, 2 rész kvadrát és megfordítva. Ha a kimenet az egy résznél rövidebb, azt hozzuk be, mert bizony nagyon csunya, ha egy teljes külön sorban egész árválkodik, vagy sok esetben egyetlen szótag.

A kimenetekről egyelőre ennyit mondani elégséges, mert van a kimenetnek egy édestestvére is, a bekezdés, mely (mint láthatjuk a nyomdai termékeken) nem viseli annyira jól magát, hogy róla is ne mondanék el egyet-mást.

Oh, nehogy azt tessék gondolni, hogy a bekezdésekről szóló részt így fogom én is megkezdni, hogy „a bekezdéseknél az a szabály, hogy 6 cicerótól 8 ciceróig 1 ciceróval csapunk be s így elősoroljuk 60 ciceróig vagy még tovább.

Kijelentem előre, hogy szabályt nem ismerek, csak egyet, az okos, következetes gondolkozást. Ez kell, hogy megadja minden nyomdásznak a szabályokat, mit senkisémmel állított fel s mégis mindenki tudja és megérti. Mert azt csak természetesen kell találni mindenkinek, hogy keskeny soroknál kevesebb, szélesebb soroknál nagyobb behuzást alkalmazunk.

Az újítóknak egy része a behuzásokat is elkezdte s minden áron kiküszöbölni szeretné, nem kímélve észszerűséget, nem a spáciumozást. Másik része ez erős újítóknak ékítményekkel tömi tele a kezdetet, de midőn a kimenethez ér, nem meri azt itt is megismételni, mert vagy nincs annyi körzetdarabja, vagy pedig észébe jutott, hogy sok

a jóból is megárt; és ezért azután a kimenetnek szabad folyást enged.

En nem tartom oly nagy hibának azt, ha nem csinálunk bekezdést, de kimenetet igen, mint azt, hogy becsapjuk a kezdősorot, de sietünk azt rögtön virággal vagy valamivel teleültetni. Hiszen maga a vers sem egyéb, mint a bekezdések és kimenetek végtelen sorozata, mely nemcsak a rím kedvéért van oly oszlopokba szedve, mely elől „vág“, de azért is, mert a költő érzi azt, hogy sorai között nincs meg a teljes összefüggés, a szoros kapocs, a versben a gondolat oly erősen koncentrálna van, hogy minden sor egy-egy bekezdést jelent, különösen a népdalköltészetben.

Helytelenül alkalmazott behuzások leggyakrabban az illusztrált könyveknél fordulnak elő. Különösen oly nyomdákban kerül ki az ily hibás munka, hol évente csak elvétve szednek egy-kettőt.

Cikkemhez készített mellékletnek a modellje egy tudományos munka volt, melynek szerzője előszeretettel hangoztatja, hogy ő is ért a nyomdászathoz. Tudja a betűk fokozatainak nevét nonpareille-hoz. Tudja a ciceróig s azt is tudja, hogy mennyivel kell behuzni a különböző szélességű sorokat. Munkája 5 éves volt körülbelül 80 darab ábrával, a helylyel nagyon fukaron kellett bánni, annyira, hogy ha 6 ciceró hely maradt meg az ábra mellett, oda szöveget kellett tördelni. De nemcsak ez a szerző tesz így, hanem minden tudományos munka autora, ki, ha talán egy tallérnyi fehérségre akadna a kolumnában, kétségbe esne, hogy a könyve a komolyságát a nyomda tönkretette. S hogy a komolyság s tudományosság minél jobban le-tükörözzön könyvéről, az esztelen szabályok miatt könyve szépségét tönkreteszi. Mert iniciálét akar, de a szövege nem alkalmas hozzá, mert rövid a bekezdése annyira, hogy negyedik sora már kimenet, az 5. és 7. sora ismét bekezdés. Egy 6 cicerós iniciálét kellett felszedni, az I. ábrán látható erediményre jutottunk. Nem akarok szabályt felállítani, midőn azt mondom, hogy iniciálét mellett és alatt a bekezdést lehetőleg hagyjuk el, vagy ha ez nem lehet, hát kisebb vagy semmilyen iniciálét se alkalmazunk, mert az iniciálét körülvévo csatornák nyugodt hatásában nagyon zavarják. Javított képét a II. ábra mutatja.

boríték egységes és egyöntetű megoldás érdekében az utóbbit a levélfejjel azonos megoldásban nyomattassák ki, dacára annak, hogy a boríték díját egy másik munka nyert e el; ezt a kikötést azonban ne magyarázza felre a nyertes boríték tervezője, mert ez nem lekicsinylése a munkájának.

ÚJ BETŰK, DISZEK

A leipzig-i Klinkhardt-féle betűöntőde Belladonna betűje és Frankonia ékítménye. A két újdonság közül kétségkívül a Belladonna-betű az érdekesebb, amennyiben ez volna az első betű, melyet nő tervezett. A betűtípus tekintetében finomított mása az ugyanezen öntőde által forgalomba hozott Delitsch-antikvának. Tervezője: Henning Hildegard kisasszony eltagadhatatlanul finom ízléssel oldotta meg a maga elé szabott feladatot. A betű nekünk, magyaroknak, alig jelent nyereséget, mert gótikus a jellege, mint a Delitsch-antikváé; német kollégáink azonban sokoldalúan használhatják fel különösen a családi jellegű, finom és diszkrét halásra számító nyomtatványok-

nál. Az ugyanezen öntőde által legújabb piacra hozott Frankonia-diszitménysorozat a kombinációs körzetek nagy parkját gazdagítja. A figurák tollvonásos jellegűek és kettős tompafinomléniákkal kötendők össze egymással. Kisebb nyomtatványok szelid és ízléses diszítésére nagyon alkalmas a sorozat, bár figuráinak rajza egyhangú.

A jöhrü Bauer'sche Gieserei legújabb betűje a Laudahn-Kanzlei betű, mely Laudahn Henrik grafikus alkotása. Ugy a betű, mint a hozzávaló diszitőanyag művészi megoldásúak. A betű tiszta vágású és jó hatású; félkövér lévén, nem alkalmas könyvetűnek, de annál jobban megfelel mint akcidencirás. A diszitmények egytől-egyig finom, ízléses rajzu ékítmények.

A Benjamin Krebs Nachfolger betűöntőde két új mintakönyvének egyike a világos és félkövér Federzug-Antiqua betűt mutatja be. E betű szög vágása, keked formája folytán rendkívül hálás könyvetűnek tekinthető; nagy betűi azonban kissé szögletesek, ami nagyobb foltookban való szedés esetén nyugtalan hatást okoz. — A másik mintakönyv az

„Epoche“-betűt mutatja be világos és félkövér vágásban. E betű forma tekintetében miben sem különbözik azoktól a betűktől, melyeket a német öntődék a fehér-szürke-fekete technika kedvéért az elmúlt hónapokban oly nagy számban vetettek a piacra. A füzeteket kívánatra megküldik.



PAPIRSZAKMA



Papírárukereskedelmünk Olaszországgal. Az olasz papíripar mindinkább fejlődésben van ugyan, azonban ez az ország szükségletét nem képes fedezni, úgy hogy azt a külföldi importtal kénytelen pótolni. Olaszországban ezidőszerint körülbelül 400 papírgyár működik, mintegy 20.000 munkással, mely gyáraknak évi termelése 250.000 tonnára tehető. Az olasz papíripar fejlődésére jellemző a cellulozé bevitelének emelkedése. Míg 1886-ban 17.940 q-t, 1900-ban 186.233 q-t, addig 1917-ben már 832.812 q-t vittek be. E cikk főszállítója Magyarország és Ausztria, csak a legutóbbi években sikerült a németeknek nagyobb mennyiséget el-

Az első példánál a behuzás még nem okoz semmi zavart, mert a „szabály” megengedi, hogy 17 cicerótól 24 cicerőig 2 ciceróval huzzunk be. De a *III. ábránál* 3 különböző szélességű kliséet kellett egy oldalon elhelyezni s így különböző nagysága a bekezdések hosszúsága is. S mi lett ennek az eredménye, ugyebár az, hogy a kolumna felülete nyugtalan hatásúvá változott, amit a kimenetsorok még inkább zavarossá tettek. E vibrálásnak elejét lehetett volna venni, ha a kliséket más-képpen csoportosítjuk, úgy mint a *IV. ábrán* látható.

(Magunk részéről felette szokatlannak és helytelennek tartjuk azt, hogy egy könyvben vagy bármilyen más munkánál is a bekezdések terjedelme, vagyis a „behuzás” különböző legyen, még olyan esetben is, aminőt a cikkíró említ, vagyis amikor ábrák körülördelése következteben a teljes szélességű soroknál sokkal keskenyebb sorok között fordul elő egy-egy új bekezdés. Zsinórmértékül kell venni, hogy a behuzások nagysága egy műnél csak egyféle lehet. Szerk.)

Nagyobb kliséket némely szedő előszeretettel helyez a könyvoldal közepére, melyet a sorok láncolata fog körül. Abban az esetben, ha a vele szemben levő oldalt nem tartítja semmiféle kép, a középre zárt klisé jól hat, de az olvasást, a két hasábra tördelt folytatólagos szöveg, egy kissé megnehezíti s ez még kellemetlenebb, ha az utolsó sor ponttal végződik és a teljes szélességre szedett utána következő sor új bekezdés. Az ily rövid sorok olvasása egy kissé fáradságos, de szedése már valóságos kín, mert a szedő igyekszik a szavakkal az egész szélességet megtölteni, sok szót kell megszakitania s hogy a grammatika ellen ne vétsen, a helytelen megszakitást elkerülje, az ily makacs sorokat (szókat) mintegy büntetesképpen középre zárja. Éppen ezért, ha lehetséges, tegyünk a szemben lévő oldalra egy neki megfelelő kiegészítő-képet s ezeket zárjuk akár az oldalak külső széleire, akár a könyv sarkához. Ezzel elérjük azt, hogy az olvasás felülről lefelé nyugodtan halad, nem kell oly keskenyre szedni s így a szavak megszakitásakor nem kell valóságos virtuóznak lenni. Az *V. ábrán* még mindig látható, hogy a keskenyebb sorok kevesebb, a széles sorok nagyobb kizárással vannak behuzva. S itt is tapasztalható

a kellemetlen eredmény. A *VI. ábránál* e hiba javítva van, de amennyit javítottunk a pároson, annyit rontottunk a páratlan oldalon, még pedig azért, hogy a behuzás igen nagy lévén, a klisé jobb oldalán sok fehér üresség keletkezett, mely fehérség ilyen formában az olvasó szemére kellemetlen.

A *VII. ábra* megoldását sem mondhatom szerencsésnek, mert a páros oldal kliséje igen magas, a felette levő 3 sor nincs arányban e magassággal s azt a látszatot kelti, mintha a helylyel nagyon takarékosan kellett volna bánni.

Jobb megoldásu a *VIII. ábra*, mely keretbe is van foglalva és mégis ugyanaz a szöveg nyugodtabb hatásúvá leszen azért, hogy a klisé át helyezettük a páratlan, illetve a jobb oldalra s a két oldalán levő helyet üresen hagytuk.

Ezekből példákból azt a tanulságot merithetjük, hogy a tudományos munkáknál a klisék elhelyezésére is oly nagy figyelmet kell fordítanunk, mint egy szépirodalmi diszmű berendezésnél. De még ennél a szedő, ha szükségét érzi, felhasználhat segéddiszítódarabokat, addig a tudományos munkáknál csak azt szabad oda tenni, ami szorosan a műhöz tartozik. És éppen ebben rejlik a tudományos munkák kliséinek elhelyezési nehézsége. A *VII. ábrán* egy záródisz kedvéért a páros oldal hatását elrontottuk, mert tulsok rajta az ábra, pedig untig elég a fejléc és iniciálé. Mennyivel jobb a *VIII. ábra* megoldása még keret nélkül is, midőn a szemben levő oldalak ábrái körülbelül egyforma köntösben jelennek meg. Egyik sem akarja a másikat felülmulni.

Megtanulhatjuk e példákból továbbá azt is, hogy egy oly műnél, melyben sok ábra fordul elő mindig egyforma nagyságu becsapást eszközöljünk a kezdősoroknál. Hogy a bekezdés ne legyen túl feltűnő a keskeny soroknál s a klisék jobb oldalán elhelyezett szövegrésznél, mindig jobb kisebb behuzást eszközölni, mert a kimenetek ugyanis figyelemztetik már az olvasót, hogy egy új gondolatfordulat, új bekezdés következik. Talán ebből az elvből indult ki egypár németországi mesterszedő, kik a kimeneteket meghagyták, de a bekezdéseket eltörölték, ami talán sokkal helyesebb is, mint a bekezdést diszítőanyaggal kitölteni.

helyezni az olasz piacokon. Az olasz papiripar különösen a fehér- és kéregpapirban nem képes a hazai szükségletet fedezni, mely évente fehér papirból körülbelül 2,600.000 líra, míg kéregpapirból körülbelül 3,000.000 líra külföldi behozatalra szorul. E két papírnem közül leginkább kéregpapírjaink keresettek, amelyből Ausztriával együtt például a lavalai költségvetési évben 142.815 q-t sikerült elhelyeztünk Olaszországban. Viszont az olasz gyártmányu fehér papírok nálunk is jó fogyasztásra találnak. Ebből a cikkből Magyarország és Ausztria 14.613 q-t hozott be. Az olasz csomagolópapír exportja azonban csökkent, ugy hogy lavalai csak 33.596 q-t vittek ki.

Vállalati hírek. A *Sajóházi papirgyár Rt.*, amely a Schuler József budapesti cég alapítása, 1912. évi zárószámadásában 55.911 korona veszteséget mutat ki az előző évi 26.026 korona veszteséggel szemben, úgy hogy a 200.000 korona alapítókének a negyedénél több elveszett. A mérlegben az ingatlan 150.181 (1911-ben 145.330) korona, a gépek és berendezés 210.451 (197.266) korona értékkel szerepelnek, míg a hétéves

társaság értékcsökkenési tartaléka 33.022 (25.330) korona. — A *Magyar tarkapapír és papirkárpitművek Rt.* Budapesten létesítendő tarka- és krómpapírt, valamint papirkárpitot előállító ipartelepe részére a kereskedelmi miniszter az állami kedvezményeket az üzembehelyezés napjától számítandó 10 évre előzetesen biztosította.

Felbert Gyula, a theresianthali papirgyár magyarországi képviselője, raktárait V. kerület, Árpád-utca 10. szám alá helyezte át. A cég a szakemberek figyelmét ezuton is felhívja a nyomdász segélyző-egyesület tavaly megjelent jubileumi emlékkönyvének papírjára, melyet ő szállított. A cég raktáron tart rendkívüli nagy választéku nyomó-, középanyag famentes és amerikai illusztrációs műnyomó-papírokat, továbbá borítékpapírokat és kartonokat.



IRODALOM



Lernhefte für Schriftsetzer I. Alfred Wendler, a braunschweigi nyomdászszakiskola tanára egy füzetben, 12 táblán mutatja be, miként hasznosíthatjuk geomet-

riai ismereteinket a szedés terén. A táblákon bemutatott példákkal illusztrálja, milyen sokféle geometriai formában alakíthatjuk a sorokat s hogy milyen alakban vezetett körzet- és léniakeretekben milyen alakban kiképzelt sorfoltok hatnak a szemre jótékonyan. A füzet példái a mi felfogásunk szerint nem vezetnek célhoz a szedőt, mert gyakorlatból tudhatjuk, hogy soroknak 3-, 6-, 8- stb. szögalakban való szedése nagyon időtrábló és halátlan munka. Sokkal jobb hatást érhetünk el, Wendler ajánlotta módszernél sokkal egyszerűbb és gazdaságosabb szedésirányzat követésével.

Magyar Iparművészet. Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat lapjának a Györgyi Kálmán szerkesztésében megjelenő „Magyar Iparművészet”-nek ezidei VII. száma közli Vig Albert iparoktatási főigazgatónak az Orsz. m. kir. Iparművészeti Iskola és a Székesfővárosi Iparrajziskola kiállításának tanulságai című cikkét, melyben a jeles szerző mélyreható megfigyelései alapján fejtegeti e két kiváló szakintézetünk fontos hivatását. Meller Simon dr. Az anyagszerűség elvéről a

A klisék elhelyezésekor ügyeljünk arra, hogy a két szemben lévő oldalon a klisék lehetőleg egyforma erősségekben jelenjenek meg, egyik oldal ne kiabálja túl a másikat, hanem mind a kettő egy síkban, egyforma távolságban maradjon.

A bekezdések is egy ügyes mesterszedő kezében valóságos diszító helyek lehetnek, melyekkel a nyomtatványunk bizonyos eredetiséget, ötletességet lehet kölcsönözni.

LENGYEL SÁNDOR, KOLOZSVÁR.



IDEALIZMUS A MAGYAR NYOMDA- IPARBAN



Aki emlékezik a körülbelül husz év előtti magyar nyomtatványok kivételére és elfogulatlanul összehasonlítva a mai tipografusok és grafikus művészek alkotásait amazokkal, kétségtelenül nem szabadulhat az alól a benyomás alól, hogy e két irányt óriás szakadék választja el egymástól. Kettő közül ugyan mindegyik e jelszóból fakad: „Minden időnek a saját művészete, — és minden művészetnek saját szabadságát!”

Ebben keresi mindegyik irány jogosultságát, de kétségtelen, hogy a mai marad győzőnek.

Mily gyorsan változik azonban az idő! . . .

Letűnt a „régicdőség”! . . . Alig ismeri ma egy szedő is azt a büszkeséget, amely akkoriban eltöltötte a tipografust, aki a több mint szerény ornamentalsdarabokból egy „szép keretet” épített, vagy a szerves összefüggésbe nem hozható betűkeverékből „szép csoportosítást” hozott létre. A mai szedő bizonyára megátkozná a letűnt idő fáradtságos, mindenesetre részére megmagyarázhatatlan, szükkeblű és felesleges körülmenyességgel járó irányát, amely annyira jellemzi azt a kort, amely ennek megfelelően minden szabadabb kiviteli módot a litografus, esetleg az illusztrátor vagy betűvető hatáskörébe utalt, mert — „a tipografus szedésnyomásnál ne végezzen egyebet!” . . .

Mily más igényeket támasztanak ennek ellenében a mai nyomdászszakl szemben!

Az összes szakmákban tapasztalható munkamegosztás, a speciálódás következménye, hogy a könyvnyomtatóiparban az egyes egymásnak alárendelt

különböző szakcsoportok széttagoltattak és így minden egyes speciális szakcsoporttól az elérhető legmagasabb tudást igényelik. A mesterszedőkkel szemben támasztott igények manapság különösen magasak s az, aki nem rendelkezik megfelelő rajzkészséggel, izléssel, nincs érzéke színharmónia iránt s ezenfelül nem eléggé kitartó, csak nagynehezen vagy esetleg sohasem fejlődhetik önálló szedőművészzé, hogy bevett kifejezéssel éljek: mesterszedővé.

Önkéntelenül vetődik fel a kérdés, ki rendelkezik valóban e képességekkel s ki nem? Továbbá: mily uton-módon állapíthatók meg e képességek? Végül: lehetséges-e az összes szedőknél és gépmestereknél minden nyomdában a mai foglalkozási mód mellett e képességeket megállapítani? A válasz erre — sajnos — csak negatív lehet; az egyes szaktársak egyéni képességeinek megállapítására bizony csak nagyon kevés lehetőséggel bírunk.

Hány volna például kompressz- vagy újságszedőink közül a mesterszedők közé sorolható, — esetleg ezek díszére — ha idejében lehetősége adatott volna annak, hogy képességeit kipróbáltassanak. Sajnos, soknál nem történt meg ez s így nem maradt fenn részükre más lehetőség, hogy széperzéküket és a szakmánk iránt való idealizmusukat értékesítenél hordják keblükben.

E tekintetben a magyar, elsősorban pedig a budapesti szaktársak tipografiai szaktanfolyamok szervezésével megbecsülhetetlen érdemeket szereztek, bizonyosságul nem csak annak, hogy Magyarországon sok a tudományozomjas nyomdász, hanem hogy egész sora az önzetlen, művelt és készséges szakoktatóknak áll rendelkezésre, akik a szaktanfolyamokkal egyidejűleg egy különösen rokonszenves és természetszerű kollégialis intézményt teremtettek, ahol mindenkinek megadatott a lehetőség, hogy egyéni erejét és speciális képességeit *egészséges versenyben* megállapítsa, vagy gyakorolt és elfogulatlan vezetőférfiak által megállapíttassa. Következésképpen ennek, hogy egy fórum áll rendelkezésre, ahol szakkérdések megbeszélhetők, megvitathatók, mely vitákban a tantestület önkéntelenül — a mai lázas világban mindenesetre szükséges — *döntő bíróságnak* tekinthető, mely mindennemű szakmai lehetőségben véleményét mondani hivatott.

modern iparművészetben értekeznek, Tonelli Sándor dr. a boroszlói, Szentiványi Gábor a lipcei, Nádaai Pál dr. az újabb párisi és Siklóssy László dr. az ezidei gaudi kiállítást ismerteti. — A gondosan szerkesztett rovatok az iparművészet aktuális mozgalmairól számolnak be. A sok — részben színes — művészi kép az iparművészeti iskola és iparrajziskola kiállításain volt munkák színe-javát ábrázolja.



FELJEGYZÉSEK



Beszámoló a körforgógép-gépmesterek külföldi tanulmányutjáról. Werner Jenő szaktársunk folyó évi október hó 14-én este 6 órakor az Országos Iparegyesület termében (VI, Gróf Zichy Jenő-utca 4.) „Az újságnymás újabb technikái” címen előadást tart. Erre az előadásra — mely tulajdonképpen beszámoló a rotációs gépmesterek nemrég megtartott külföldi tanulmányutjáról — felhívjuk az érdeklődő szaktársak figyelmét s arra kérjük, hogy az előadáson minél nagyobb számban megjelenjen szíveskedjenek.

A 150 éves Pressburger Zeitung. Magyarország legrégibb újságjának, a Pressburger Zeitungnak 150 éves fennállását e hó 7-én és 8-án ünnepelték Pozsonyban, mely alkalommal a Vidéki Újságírók Egyesülete is megtartotta kongresszusát. Az újságírók az ország minden részéből igen számosan jelentek meg, talán többen mint máskor s ezzel is kifejezték örömeiket a riika esemény felett, mely Magyarországon belterületében annyira jelentős szerepet játszik. A szeptember 7-iki jubileumi szám nagy vonásokban vázolja a Pressburger Zeitung keletkezését és fejlődését. Mellékelve volt e számhoz sikerült reprodukcióban a lap első száma, mely 1764 július 14-én jelent meg Landerer János Mihály kiadásában, kis negyedret (12 x 2 cm) alakban, 5 oldalon (a 6. oldal üres.) Hirdetés az első számban még nem volt, de az előfizetési felhívás jelzi, „hogy mindazt közölni fogja, ami az intelligens újságokban találtatódik, ugymin nyilvános hirdeményeket, árveréseket, mindent, ami eladó, kapitáliákat, melyek kiadandók, vagy amit kölcsön kérnek stb.” Nem tudjuk, ingyen vagy csupán az előfizetők iránti előzékeny-

ségből közölték-e a hirdetéseket, mert hirdetési tarifáról nincsen szó. A Pressburger Zeitungot a nyomdával együtt 1873-ban id. Angermayer Károly vette át. 1906-ban az egész vállalatot fiaira: Károlyra és Lajosra ruházta át, akik azt édesapjuk szellemében vezetik tovább.

Franciaország részvétele az 1914-iki lipcei grafikai kiállításon biztosítva van és az minden tekintetben imponásnak ígérkezik. A közelmúltban a francia törvényhozás a kormány előterjesztésére a kiállításon való részvevés biztosítása céljából 480.000 frankot szavazott meg. Ez az összeg mindenesetre biztosítja a francia nyomdaipar méltó bemutatását. Csak mi maradunk meg a Balkán-államok mögött is, mert a szegény Törökország is nagy összegre szavazott meg ezen célra.

Halálozás. Czettel Dániel, az Első Magyar Betűöntő Részvénytársaság vezérigazgatója, ki a betűöntőde megalapítása óta állott az intézet élén, a múlt hó 29-én, életének 63-ik évében hirtelen elhunyt. St.

Céghirek. Gyórból jelentik, hogy az ottani „Összetartás”-nyomdát Feledi Károly, a „Győri Friss Újság” szerkesztője és ki-

A tanfolyamok eddigi szakmafejlesztő és nevelési tevékenységének felette öröndetes eredményeit alkalmunk volt látni „Grafikai Szemlé”-nk mellékletein, melyek dicsőretre és utánzásra méltók. Itt mindenekelőtt szembevetendő a gondosan mérlegelt *tervszerűség*, a tervezendő nyomtatványok komplikáltságának fokozatos fejlesztését s a motívumok helyes megválasztását illetőleg. Egyes nyomtatványok több változatban való tervezése ötletes formában volt látható, melyeknél a rossz és nehezen megoldható szövegek szándékosak, bizonyosságul annak, hogy a tanfolyam hallgatói gyakorlati érzékkel taníthatnak s hogy a tervezett munkák nem a személyvesztés céljával alkottattak, nem parádés munkák, mint azt például egynémelyik betűöntőde új betűtermék piacrabocsátásakor ma is teszi mintalapjainak készítése alkalmával.

E vázlatok kivitelekor azzal a körülménnyel találkozhattunk, hogy a mai kereskedelmi gyakorlatnak és felfogásnak *megfelelő papír választott* és pedig mindenkor az alkalmazott betűfaj s az előállítandó nyomtatványok minőségének, jellegének megfelelően és — „last but not least” — kellő lelkiismerettel gond fordított a találó és felette *dus színválasztásra*; modern a színek tompítása és mindig ujszerű, úgy hogy az összes eddigi tanfolyami vázlatok után készült mellékletek között egyet sem találni, mely ne nyujtana valami újat s ezek közül egyik-másik formamegoldása igen friss, lendületes és kellemes. Látható ezekből, mily hálás eszközök állanak egy finom érzékű színnyomó rendelkezésére és hogy mily *összhangzatos eredmények érhetők el*, ha a munkán dolgozók őszinte együttműködéssel fáradoznak annak sikerülése érdekében! A rendszeresség bizonyosságát találok abban is, — amit egyébként nagyon helyeselek — hogy az összes *mellékletek* folytatolagos számmal láttattak el. Mert ha ezek alapján valaki a modern nyomtatványok előállításí módszere tantervét tanulmányozni óhajtja, a számozott mintalapokban a teljes tanmenet biztos kulcsát bírja.

Az összes munkák továbbá minden egyes esetben önálló egészként oldattak meg, illetőleg tervezettek, amiért is különösen az összbenyomás

* „Utolsó, de nem lényegtelen.”

adótulajdonosa és Furtek Márton mosodás-és aranyozómester megvették. — Új nyomdát rendezett be *Debrecenben* Fried Antal. — *Nyiregyházaról* írják, hogy Jóna Elek-féle nyomda üzemét lényegesen bővíteni óhajtják s ehhez képest a nyomda elhelyezésére új modern épületet építtetnek.

Szocialista lap Jeruzsálemben. Rövid idő óta jelenik meg Jeruzsálemben az első szocialista lap, még pedig héber nyelven. Címe: *Haachduth* (Szolidaritás). A lap élén Mr. K. Karmar, az ismert amerikai zsidó hírlapíró és a jónévű zsidó író dr. N. Sirkin állanak.

Új lapok a vidéken. *Nagykanizsán* Zalai Hírlap címen új politikai napilap indult meg szeptember hó elején. — Ugyancsak új politikai napilap van megalakulóban *Székesfehérváron*.

A modern sajtó óriási hatalmának jellemző példája Northcliffe lordnak, a nagy angol újságkirálynak élete és pályája. Szerény kezdetből ez az ember oly szervezetet alkotott, mely napról-napra az olvasók millióit értesíti a világ nagyobb eseményeiről, olyan szervezetet, amely ma kétszázmillió koronánál nagyobb tőkét

szemlélésekor az igaz megelégedettség érzése tölt el. A nyomtatvány minden sorából, annak minden sarkából a cél gondos mérlegelése, a rendelkezésre álló anyagnak gyakorlati érzékkel való megmunkálása beszél! . . .

És most szóljunk a motívumokról.

Jól tudjuk mindnyájan, hogy e tekintetben mennyire meg van kötve kezünk és gyakran mily nehézségekbe ütközik a rendelkezésre álló betűanyagból — mely csak ritkán válogattatott össze kellő gyakorlati érzékkel vagy az öntődék által minden *könyvnyomdai szakértelem híjával* vettett piacra — szabadabb szedéssalakatokat előállítani. De létezik-e általában valamilyen rendszer a betű-és diszitőanyag gyakorlati megoldását illetőleg?

A mai napig — sajnos — nem!

Feladatunk tehát csak oly formákat kombinálni, melyek segítségével egyrészt a *betűanyag* eddig kikerülhetetlen *hiányosságait* áthidalhatjuk, másrészt pedig a *megrendelőt* „stilustisztaság” és összhang tekintetében és nem kevésbé a *munkaadót* — ezt sem szabad a lelkiismeretes munkásnak szem elől téveszteni! — kell kielégítenünk. Láthatjuk tehát ebből, hogy a nyomtatványtervező, illetve mester-szedő milyen kereszttűzben van — ha az egyénisége mindjárt háttérbe is szorul —, amikor a munka kivitelével a *kezeit megkötik* a különböző megnehezítő körülmények figyelembe vételével, még mielőtt a munkájához szükséges betűanyagot megérintené.

Mind e szempontok a Könyvnyomdászok Szakörének tanfolyamvezetői részéről a hallgatók előttem fekvő munkáinál kellő figyelemben részesültek. Minden egyes munkán szembevetendő a „vezérgondolat” — *motívum* —, a nyomtatvány összbenyomása s csak másodsorban a részletek, a tulajdonképeni „kidolgozás”, bizonyosságul a magyar nyomdászok gyakorlati érzékre valló kombinálóképességének, a megfontolt, értelemmel való rajztudásnak s annak, hogy a *folthatást helyesen képesek megítélni*.

Ez tulajdonképen a legjobb út az *alaktan* lényegének megismeréséhez s a siker biztos, ha ehhez grafikus művészek tökéletes munkáinak, valamint a képzőművészetek lelket, gyönyörködtető alkotásainak tanulmányozása járul. Lehetetlen például,

képvisel és amely ennél fogva olyan befolyást és tekintélyt biztosít vezetőjének, amely nem egy tekintetben versenyre kelhet egy kormányférfi hatalmával. Northcliffe lord vállalata minden héten harminc millió példányban röpi szét az újságokat és folyóiratokat. Mert a lord nemcsak a *Times* és *Daily Mail* kiadótulajdonosa, hanem alapítója és tulajdonosa a *Daily Mirror*-nak, amely ma már 850 ezer példányban jelenik meg. És e három nagybefolyású laphoz, amelyek már önmagukban is óriási hatalmat képviselnek, járul az *Evening News* és a hetilapok és folyóiratok egész sora. A laikus ember, aki este vagy reggel elolvassa az újságot, nem is sejtí, mily rengeteg technikai nehézséget kellett leküzdeni, hogy az olvasó idejekorán megkaphassa a lapját, nem tudja elképzelni, mily óriási mennyiségű papirosnak kellett keresztűszaladnia a gépeken és bizonyára a fejt rázná, ha azt mondanák neki, hogy csak Northcliffe lord lapjai évenként husz millió kilogramm papírosat emésztenek fel. E szükséglet fedezése céljából a lord Újfunlandban 3500 négyzetkilométer terjedelmű erdőt szerzett

meg, ott gyárat rendezett be, amely naponta 5000 fatörzset dolgoz fel. Külön vasut viszi a gyárból a papírpépet a tengerpartra. Gravesendben, a Themse torkolatánál külön papírgyára van, amely a nyers anyagot feldolgozza és havonta százezer métermázsa papírt állít elő. A vállalatnak egy millió kilogramm festékre van szüksége évenként, amit szintén saját gyáraiban állít elő. Szóval Northcliffe vállalata mindent maga állít elő, amire szüksége van. Northcliffe lordnak, mielőtt nemesi rangra emelték, Alfred Hamsworth volt a neve, fiatal éveiben egyszerű kőzatonája volt az újságírás hadseregének. Már tizenhat éves korában egy diáklap kiadója lett, tizenhét éves korában 5000 korona évi fizetése volt és huszonkét éves korában megindította az *Answers* című hetilapot és belefektette 40 ezer koronára rugó vagyonát. Ma ez a lap egy millió példányban jelenik meg.

Szedőgépek szaporodása Ausztriában. Az ez évi első negyed után felvett statisztika adatai szerint a szedőgépek száma Ausztriában — az első évnegyedben — 16-tal szaporodott s így most már 429

hogy ilyenmő tárlatok látogatása az intelligens nyomdász munkálkodására hatással ne legyen.

A letűnt idők ékítménnyel agyonterhelt és sokszor felette komplikált formáinak elhagyásával a grafika mindinkább közeledik az ideális egyszerűséghez, a józan formaszépséghez. Szaktanfolyamaink is erre az egyedül helyes mesgyére léptek, mindaz pedig, amit e téren alkottak s az eredmények fel nem becsülhető érdemszámba veendő, mely munkálkodás azoknak az önzellen uttörőknek, akik ez ügynek szentelik magukat, becsületükre válik.

A magyar könyvnyomtatás érdekében kívánatos, hogy a magyar nyomdászok a szerencsésen elért és szép eredményekkel kecsegtető útról le ne térjenek vagy le ne tévedjenek s emellett az eddig észlelt tipikus honi sajátságokat szem elöl ne téveszték. Az újabbkori magyarországi nyomtatványokat a külföld majdnem nagy általánosságban egyéni magyarnak és eredetinek jelzi, mire pedig a magyar nyomdászok joggal büszkéek lehetnek.

Az eddigi tapasztalatok remélni engedik, hogy a további tanfolyamok a szakma érdekében eredményes elmélyedést és eszmegazdagodást teremnek, mihez őszinte szívvel kitartást és sok sikert kívánok!

KORINEK JÓZSEF F., PRÁGA.

A KÖNYVNYOMTATÓ MUNKAKÖRÉBŐL

Negatívoképő nyomtatványok egyszerű és olcsó előállítására folynak kísérletek — miként laptársunk: a *Magyar Nyomdász*at írja — az Athenaeum-nyomdában. A kísérletek lényege egy olyan patrica előállítás, amelyről nyomásra, domborításra alkalmas lemezek önthetők. A patrica így készül: a szedést, melyről a negatív lemezt akarjuk készíteni, rányomtatjuk olyan krétázott felületű papírra, mint amilyent a domboregyenetéshez (Reliefzurichtung) használnak. Ezt a levonatot finom bronzporral bevonjuk, vigyázva, hogy a festéket el ne mázoljuk. Majd még egyszer rányomtatjuk a szedést a már bronzozott levonatra és másodsor is bevonjuk bronzporral. Az így készült levonatot azután néhány percnyi száradás után klórfürdőbe kerül, éppen

ugy, mint ahogyan az a domboregyenetés készítésénél történik, azzal a különbséggel mégis, hogy a patricánál a fürdetésnek nem szabad olyan intenzívnek lennie. A tulságos fűrésztés azért nem jó, mert egyrészt kikezdi a betűket, másrészt pedig a papíron ráncok képződnek, amelyek viszont az öntésnél hagynak nyomot, s így a lemezek nem használhatók. Mielőtt a patricáról öntenék, azt ki kell feszítenünk, mert az öntésnél is képződhetnek ráncok. Az eljárással inkább a középnagyágú betűkből álló lemezek sikerülnek jobban. A gyorsan és olcsón előállítható lemezekről tetszés szerint nyomhatunk negatív betűtűstés szövegeket vagy dombornyomatokat. — A magunk részéről nem sok gyakorlati értéket tulajdonítunk a fent leirt új eljárásnak, mely különben sem tökéletes, amennyiben a mélyedések oly sekélyek, hogy tiszta lenyomatot — mint a nekünk bemutatott próbalyomatok mutatják — alig lehet készíteni s e hiba javításának lehetőségége — éppen a leírásból következtetve — legalább is addig ki van zárva, míg egy olyan papírt nem használnak a patricákhoz, amely mélyebb maratást is kibírja. — Az eljárást ismergető cikkekre, mely a „*Magyar Nyomdász*at” mult-havi számában jelent meg, lapunk egyik olvasója a következő észrevételeket teszi: Amolyan vicemutatóujjnak szántam e sorokat, hogy rámutassak velük azokra az eltévelyedésekre, melyek a „*Magyar Nyomdász*at” legutóbbi számának „*A patrica*” című cikkében kelték fel a figyelemmel, tehát gondolkozva olvasók érdeklődését. Hogy technikai szempontból van-e valamilyen haszna a cikkben említett kísérletezésnek, annak taglalásába nem bocsátkozom. Csupán két bombasztikus kijelentésre teszem meg szerény észrevételeimet, mely kijelentések — úgy látszik — a nagyotmondás talajából kerültek e szakkikk keretébe. Az egyik így hangzik: „*Pedig a tökéletes és gyors patricakészítés éppen olyan forradalmat idézhet elő a könyvnyomtatásban, mint előidézett annak idején a matrica.*” Nagyhangu, mint elödézett annak idején a matrica. Nagyhangu, mint elödézett annak idején a matrica. Mintha csak a Tabüszke és határozott emberét hallanám, amint odakiáltja a publikumnak: „*Ez valami remek!...*” A t. cikkíró úr azonban nagy tévedésben van. A matrica kor-szakos jelentőségű a nyomdászati történetében, úgy hogy feltalálásának dátumától szinte újra kezdődik

származnak, de kimulathatók benne a papíreperfa szála is. Az írásra nagyon körülményes módon tették alkalmassá ezt a papírt: valamilyen átlátszó ragasztóanyaggal mázolták be, behintették buzáliszttal és végül préselték. A megőrzés kedvező feltételein kívül nagyon fejlett előállítási módja lehetett ennek a régi papírnak, hogy még 1500 év multán is ilyen jó állapotban van, amíg a manapság készült legjobb papírneműek tartósságát is legfeljebb 1000 évre becsülik. H. S.

Linotype, 234 Typograph, 60 Monoline, 81 Monotype-taster és 57 Monotype-öntő-gép áll üzemben s ezek mellett 1306 munkás nyer foglalkoztatást.

A nemzetközi könyvtár barátai című egyesülés alakult Párisban, amelynek feladata az, hogy párisi és általában francia nagy könyvtárakat könyvvásárlással támogassanak. A fő cél természetesen nem az, hogy új könyvekkel lássák el a könyvtárakat, hanem hogy ritka és drága könyvekkel és nyomtatványokkal az egyes könyvtárak értékét emeljék. Rájöttek ott már rég arra, hogy az ilyesféle könyvek legjobb helyen nem a magántulajdonosoknál vannak, ahol számtalan esetben kalódlódtak már el, hanem a biztos őrizetű közgyűjteményben. Lapot is fognak a propaganda érdekében kiadni.

Ujságírók és szedők szervezkedése. Érdekes szervezkedésről ad hírt egyik külföldi laptársunk. Eszerint az angol ujságírók egyesülete tárgyalásokat folytat a londoni szedők egyesületével egy közös szervezet létesítése érdekében. A terv szerint az ujságíróknak nem szabad olyan nyomdának dolgozniok, amely nem szer-

vezett munkásokat alkalmaz, viszont a nyomdai munkások nem dolgozhatnak olyan nyomdában, amelyben az ott készülő lapoknál a szerkesztőség tagjai az ujságíró szövetségnek nem tagjai. A terv megvalósulása ugyan nem sok reménnyel kecsegtet, mert egyrésztől a nyomdai munkások kellő biztositókat, valamint az esetleg sztrájkbalépőknek az ujságírók részéről való anyagi segélyezését követelik, másrésztől pedig az ujságíró szövetség tagjainak egy része ellenzi a tervet, mert a vidéken még számos olyan nyomda van, amely szervezetlen munkásokat alkalmaz és így sok tagjának kellene esetleg sztrájkba lépni az egyezmény létesítése esetén annak érdekében, hogy ezek helyett szervezett munkások alkalmaztassanak.

A legrégebbi papír. Turfan-óázisból Németország becses ajándékot kapott, egy Krisztus után 399. évből származó kézirat képeben. Ez a legrégebbi papír, melyet most Németország felmutathat és amely most Németországítékát adja a papír tárgy-szerű bizonyítékát adja a papír tárgy-szerűségének. A németországi anyagvizsgáló-állomás megállapította, hogy a papírhoz felhasznált rostok nagyrészt kínai fűből

Először 22-én nyílt meg ünnepélyesen Urgában (Mongolia) az első mongol nyomda, a mongol miniszter és az orosz követség assisztálása mellett. Ezen nyomda főképp tankönyvek előállítására és egy mongol nyelvű hírlap kiadása céljából alapított.

Drága levelek. Nemrégiben Amerikában elárverezték Cooknak, az állítólagos sarkfelfedezőnek a leveleit. Mikor egy ujságíró hozta ezt, egész forrongás támadt Cook hivei között. A szencziót hajhászó publikum igen nagy számban vett részt az aukción s mindenki igyekezett legalább egy levelet megszerezni — bármi áron.

a könyvnyomtatás. Nagy sikerrel használható a szedés majdnem minden ágazatában: lapoknál, műveknél, sőt még táblázatoknál is. Ez egyik főerénye s ez teszi majdnem olyan fontosságúvá, mint aminő maga az ólombetű... S a patrica?... Nagyon elvont valami. E sötét alapon világos betűket adó lemez nagyon szembántó dolog (mit a Magyar Nyomdászati cikkhez adott hatástalan melléklete is igazol) és csak ritkábban, akkor is reklámcélokra alkalmazzák, mert feltűnő. Tehát a patricát együtt említeni a matricával legalább is olyan lehetetlen valami, mint az alanyi költő Hazafi Veray János nevét kapcsolatba hozni a Petőfi Sándoréval. S most lássuk a másik kijelentést: „Egyáltalában nem utópisztikus tehát a fellevés, hogy valamikor sötét alapon világos betűket nyomtatnak.” Valósággal szuperlatívusza ez a látnoki nagyotmondásnak. Hiszen már dr. Arlt Ferdinánd lovag, a beteg szemek világhírű gyógyítója éppen azért támadta egyik értekezésében a wieni nyomdákat, mert szürkés, rózsaszínű, sárga és barna papírra nyomtattak könyveket. Szerinte egyedül a legvilágosabb, tehát a fénytelen hófehér papír az, mely legkevésbé fárasztja ki nézése által az olvasó szemét. Mert az, hogy tél idején a fehér hómező látása fájdalmat vált ki a szemből, ne ejtsen tévedésbe senkit. Nem a hó fehérsége okozza ezt, hanem a — csillogása S ugyane tekintély mondja, hogy a festett falu szobák nem jó hatással vannak a szemre, azért legjobbak a fehérre meszelt faluak... De egyébként a szemvizsgálatoknál is legtoábbnyire fehér alapra nyomott fekete betűket használnak, fehér betűket csak ritkán, vagyis a szem olyan nagyfokú elgyengülésénél, amidőn nem bír el semmiféle világosságot s a majdnem sötét szobában, a fekete posztóval bevont falon csak a rítkító fehér betűkkel lehet megállapítani a teljes diagnózist. Egészesen szemnek a mai könyvek rendszere a legmegfelelőbb, mert szinte közhely, hogy a fehér alapra nyomott fekete betűt tudja legjobban elviseelni a látóideg. De kár is az ilyen meggondolatlanságot papírra vetni a patrica érdekében. Mert ha elkövetkeznék is az a cikkíró által vázolt lehetetlen kor, akkor sem lenne jövője neki. Hiszen csak nem képzeli, hogy megrágitának az eddigi munkát patricakészítéssel?... Nem ám, hanem

egyszerűen fehér festékekkel nyomtatnának sötét papírra... Csupán e két dologra kívántam kiterjeszkedni s hogy tettem is, azon ügyebár, a fentebbiek után nem csodálkozhatnak senki?... Nil admirari!

Hitetlen Tamás.

A krómsárga a zöldessárgától egész a pirosnarancs-szinig terjedő színárnyalataival egyike a legismertesebb nyomófestékeknek. Az összes krómsárgák az ólom-, helyesebben mondva az ólomoxidfestékek csoportjába tartoznak, amit igen könnyen meg lehet ismerni fajsúlyukról hasonló mennyiségű tiszta festéklakk fajsúlyával szemben. Az ugynevezett nehéz festékekkel általában nehezebb a nyomtatás, azaz kevésbé alkalmasak a nyomtatásra és nem igen kiadó-sak. Az előbbi meghatározás különösen a krómsárgának pirosas színárnyalataira illik, míg az utóbbi az összes krómsárgákra vonatkozik. Azonban a krómsárgának csakugyan legfinomabb minőségei — amelyek leginkább zöldbejatszók (grünstichig) — a legfinomabb munkák elkészítésére, így például három-, illetve négyszínnyomások céljaira felhasználhatók, feltéve, hogy céljuknak megfelelően vannak dörzsölve. Minthogy a krómsárgának kiváló fedőképessége van, magától értetődő dolog, hogy ezt a színt, ha oly többszínű nyomásra használják, ahol a színek egymásra nyomtatandók, elsőknek kell nyomtatni, ha ugyan a skála szerint megengedhető. A krómsárga-festék nyersanyagainak természetében rejlik, hogy ez a festék gyorsan szárad, illetve gyorsan megmégasodik. Ezért igen óvatosan kell megmunkálni a krómsárgát, mert ez a festék, ha a papíron túlke-ményre száradt, illetve elmégasodott, a szalonnásan fénylő felülete folytán a föléje nyomtatandó színek elüti, azaz az utóbbiak nem nyomódnak simán, hanem összehúzódna, megolvadna. A krómsárgának már említett, sok esetben értékes fedőerején kívül még kiváló fényállósággal is bír, lakkozásra alkalmas és olcsó ára van. Mindezek olyan tulajdonságok, amelyekkel összességükben nyomófestékeink legkevésbébbje rendelkezik. Noha a krómsárgának legkülönösebb színárnyalatai — ragadós és keményen száradó jellegük folytán — különösen alkalmasak volnának bronzelőnyomattfesték gyanánt, mégis inteni kell az erre a célra való használatról, mert a bronzot, illetve a legtöbb esetben kissé kéntartalmu,

Igy történt azután, hogy egy 30 dollár kiküldési árú levél ára 180 dollárra szokott fel, míg végül mégis 500 dollárért adták el. Amerikában mindent megfizetnek. St.

Költők muzeuma. Párisban egy olyan muzeum alapítását tervezik, ahol azoknak a költőknek az emlékeit tartanák fenn, akik a város szülőttei, vagy hosszabb ideig polgárai voltak. Ezen intézmény keretében óhajtnák beolvasztani a már meglevő két irodalomtörténeti muzeumot: Sully Prudhomme és Victor Hugó házát. A muzeum idővel kibővítve, a tervezők szándéka szerint, a párisi francia irodalomtörténeti alapon hű tükrezt fogja bemutatni magukban az írókban, akiknek a művei egy nagyszabású könyvtárban fognak a látogatóknak rendelkezésre állni. Az eredeti kéziratok, első kiadványok, unikumok, mindaz aminek irodalomtörténeti becsé van, külön gyűjteményekben fognak helyet találni. A párisi irodalmi körök lelkesedéssel fogadták az eszmét és ha a hír valóra is válik a párisi irodalmi nagyságok talán nemsokára bevonulhatnak az emléküket fentartására szánt muzeumba. St.

Japánban is emelik a papíráratát. Japánban a papírszindikátus elhatározta, hogy az összes papírminőségek árait a nyersanyagok folyton emelkedő árainak és az előállítási költségeknek megfelelőleg felemeli 15 százalékkal.

Hogyan kell hirdetni. Ezt ugyan mindenhol jobban tudják, mint nálunk Magyarországon, ahol a hirdetésre költött csekélyke összeget, hiába kidobott pénznek tartják. Hogy ennek épp az ellenkezője az igazság, bizonyítják az alábbi amerikai statisztikai adatok. A newyorki napilapok az 1912. évben a Siegel, Sooper & Co. cégtől, amely Newyorkban a legnagyobb áruházat bírja, 2 milliót kaptak a napi hirdetésekért, Wannemakertől pedig 2,5 milliót. A Macy & Co. áruház egyetlen lapban 3,5 milliót hirdetett egy év alatt, ennek ellenében az évi forgalma 300 millió volt, ami bizonyítja azt, hogy a hirdetés fényes eredménnyel járt. Az ilyen amerikai méretű hirdetés mellett az áruházak természetesen külön szervezett hirdetései vezérral rendelkeznek, amelynek külön nagy irodák állanak rendelkezésére. Wannemakernél például 1200 ember dolgozik a

hirdetési osztályban és ezenkívül nagy díjak vannak kifizetve olyanok részére, akik kiváló hirdetési ötletekkel lendítenek az áruház forgalmán. Ez a néhány adat eléggé bizonyítja, hogy a hirdetésekre és reklámokra költött pénz, nem hiábavaló költség, hanem — óriási haszon. St.

Új sokszorosító maszsa. A közelmúltban egy olyan sokszorosító maszsa feltalálásáról hoztak hírt a napilapok, amely állítólag az eddig használt hektográf-maszszal messze felülmúlja. Előnyei a következők: 40 százalékkal olcsóbb, a levonatokat tisztábbak és a sokszorosítás befejezése után a tinta egy megfelelő simítóval azonnal eltávolítható és újabb másolására kész. Ezen maszsa kartonokra öntve is kerül forgalomba, amelynek előnye az, hogy ha több kézirat sokszorosítandó, a használt kartont félre lehet tenni és egy másik karton használatbavétele után a sokszorosítás fennakadás nélkül folytatható. Ezen kartonok igen olcsók és hónapokig használhatók. Ugy a masszáról, mint a kartonokról 80—100 darab tisztán olvasható másolatot lehet készíteni, tehát ott, ahol sokszorosítások végeztet-

az ólomoxidfesték károsan befolyásolná, illetve a bronz rövid idő múlva megfeketedne. Ugyan ebből az okból nem tanácsos a krómsárgának kéntartalmú festékekkel, például ultramarínkéssel és cinóberrel való keverése, de még az egymás fölé nyomtatódása ezeknek a festékeknek is okvetlenül kerülendő. R-r.

A festékek spriccelése. A nyomófestékek spriccelése vagy porlódása (Stäuben) olyan jelenség, amelyet különféle okok idézhetnek elő. A legtöbb esetben akkor mutatkozik ez a baj, ha a festékek összeállása az illető használati célnak nem felel meg, vagyis túlfolyékony, avagy túlragadós. Innen van azután az, hogy hirtelenül keletkező erős hőmérsékváltozások alkalmával olyan festékek is spriccelnek, amelyeknél ez mindeddig legkevésbé sem volt tapasztalható. A festékek természetesen leginkább kőforgógépen való nyomtatásuk spriccelnek és sebesen futó gyorsajtókon, amelyek csekély méretű hengerekkel vannak ellátva. A festékek spriccelését még egy csomó mellékes körülmény idézheti elő és ritkán a festék az oka. Egy festékgár ugyanazt a festéket, amely az egyik nyomdában spriccelt, kísérletképpen egy másik nyomdának szállította; itt még nyoma sem mutatkozott a bajnak, noha a munka megközelítőleg hasonló volt és ugyanolyan rendszerű gépeken nyomtatódott. A lényegében megváltozott hőmérsékviszonyok, a festékek spriccelését elkerülendő, az összeállítás megváltoztatását követelik meg; magától értetődő dolog, hogy olyan festék is, amely összeállítás tekintetében helyes, hajlammal bírhat a spriccelésre, ha célszerűtlenül raktározták el és még nem vette fel a nyomda hőmérsékét, amikor a festéktartóba tették. Könnyen folyós, úgynevezett rövid festék a fokozott melegben még folyósabbá válik, amiért is jó fedés elérése céljából bőséges festékleadás válik szükségessé; a festékleadáshoz azonban nincsen helyes arányban a festékfogyás, minek folytán a felesleges festék a hengereken fokozatosan felhalmozódik, a hengerek pedig kivetik, egy szóval: a festék spriccel. A tapadó, konzisztensebb festék alacsony hőmérsék mellett merevebbé válik, fonalakat hoz létre a hengereknek egymástól való elválasztódásakor. Ezek a fonalak megpukkadnak és részben elspriccelődnek. Normális hőmérsék és helyes összeállítás mellett a festék

spriccelése úgy áll be, ha a hengereknek már nincs meg a helyes húzóerejük (Zug), vagyis megkeményedtek, vagy ha nedvesség folytán megduzzadtak, tehát nagyon rugalmasak. Gyakran a feladóhengereknek helytelen állítása (igen szoros egymásmelleállítás) az oka annak, hogy a festék spriccel. Tönusszinek, az oka annak, hogy a festék spriccel. Tönusszinek, nagy felületek, betűk stb. nyomtatásakor sok gépmesternek az a szokása, hogy — tekintettel a papír minőségére — igen hig kence használatával lehetőleg folyós festéket készít és igen bőséges festékleadással nyomtat. A gépnek sebes járatásakor az ilyen festék feltétlenül spriccelni fog, mert az összeállása fogyatékos. Erősebb kencének hozzáállása a bajt még fokozza, mert a festéklapáttal való egyszerű belekeverés által sohasem sikerülhet az erős és gyenge kencét egyenlőre, fonalakat hoznak létre és leülepednek a hengerre, fonalakat hoznak létre és a hengerek megfordulásakor részecskéket kivetítenek. Az elmondottak kapcsán lehetséges lesz a spriccelés okát kipuhatolni és a bajnak elejét venni. R-r.

A GÉPSZEDÉS KÖRÉBŐL

Sorkizáróhajó. Így nevezi el egy berlini cég azt a készüléket, melyet azért hozott forgalomba, hogy a szedőgépeknél az időtrabló alakváltozást feleslegessé tegye. Ha eddig megakarták takarítani a formátumváltozással járó időt, mikor szélesebb alakról keskenyebbre tértek át, akkor a felesleges szélességet elől huzzták be, és ezt a behuzást sorvágóval levágták. Ezt a körülményes munkát a sorkizáróhajó feleslegessé teszi, úgy hogy a behuzott szedést megszorítják és egy körfűréssel a felesleges ölmot levágnak. Ez a készülék különösen kis- és középüzemek részére ajánlatos, minthogy a beszerzési ára sem túlságosan nagy.

Új szedőgépíráások. A *Typograph-gyár*, mely már 520-féle különböző írásfajt bocsátott forgalomba, újabban egy matricán (a B-modell részére) fraktur és antikvát gyártat. Az ilyen szedéshez a fraktur és billentyűdeszkát kell használni, mert a *h, ft, th, st* összetett betűk leszedéséhez külön billentyűket kell alkalmazni, mivel ezek a betűk az antikvánál termé-

nek, nagy szolgálatot tesz. A kézirat bármily színű anilin-sokszorosítottával vékonyan irandó. Hogy ezek a sokszorosító gépek, épp úgy, mint az a sok apró kis kopogtató írógépecske erős konkurrencsei különösen az apróbb nyomdai munkáknak, az bizonyos: de hát a haladásnak és tudományunk utját állni nem lehet, sőt nem is szabad s nem is jó. St.

HIVATALBÓL

Pénztári kimutatás 1913. évi július haváról. *Bevétel:* Áthozat a múlt hóról 971 32 K. Tíz darab hitelszövetkezeti részjegy (a 10 K) 100 — K. Gutenberg szoboralap 1278 17 K. Ács Mihály-alap 500 — K. Tanoncpéldányokért 3 20 K. Tagdíjakból 1 130 20 K. Összesen 3982 89 K. — *Tag-sági járulékokból befolyt:* Államnyomda 7 40, A Nap 21 —, Apostol 4 40, Athenaeum 51 60, Attila-nyomda 3 20, Bagó-nyomda 2 40, Baptisták 1 60, Barcei-nyomda — 80, Bíró és Schwarcz 5 20, Breier-nyomda 1 60, Bróza Ottó 1 60, Budapesti Hírlap 20 60, Budapesti lapvállalat 1 60, Busch-

mann F. utóda 1 60, Egyetemi ny. 2 80, Egyleti tisztviselők 14 20, Elek-nyomda 2 20, Az Élet-nyomda 22 —, Engel S. és Társa-nyomda — 80, Európa 6 20, Fővárosi nyomda 2 —, Franklin 73 60, Franklin-fiók 7 20, Fráter és Társa 2 40, Friedl és Krakauer-nyomda — 40, Fischer és Galitzenstein-nyomda 7 80, Globus, Magyarország és éjjeli szem. 24 60, Grafikai intézet 3 20, Grünhut és Steiner-nyomda 1 60, Hamburger és Birkholz-nyomda 8 40, Hazai hírlapkiadó 5 —, Hedvig Imre 1 60, Hedvig Sándor 4 60, Heisler és Kézai —, Heisler és Kézai 8 60, — 80, Hornyánszky 18 —, Hungaria 8 60, Hunnia 4 40, Jókai 1 60, Kápolnai-nyomda — 80, Károlyi György-nyomda 3 60, Kereskedelmi nyomda 1 60, Kellner A. 1 —, Kellner E. 11 80, Kertész-nyomda 1 60, Korvin Testvérek 10 20, Közégségi-nyomda 5 40, Kurcz és Fejér 5 40, Leogrády 21 60, Löbl D. és Fia 6 20, Löbl Mór-nyomda 2 80, Magyar fénynyomda 2 40, Magyar könyvnyomda részvénytársaság 9 —, Markovits és Garai 1 60, Márkus Samu 5 60, May-ny. 2 80, Minerva-nyomda 2 40, Muskát Miksa 1 60, Neuwald-nyomda 5 40, Nyugat 3 60,

Óthón-nyomda 1 60, Palatinus 1 20, Pallas 34 —, Pannonia 1 60, Pápai Ernő 7 40, Pátria-nyomda 10 20, Pester Lloyd 6 20, Pesti könyvnyomda részv. társaság 23 40, Pollák és Leopold 1 20, Phöbus-nyomda 1 40, Poporul Román-nyomda 1 20, Posner K. L. és fia 13 20, Radó Izor 4 —, Rigler J. Ede 6 —, Roth József 2 40, Rovó Aladár 3 20, Rózsa K. és neje 2 40, Rusznák és Türk — 80, Stephaneum 26 60, Székesfevárosi háziny. 32 20, Schmidt Sándor 3 20, Schmidt és Manheim 1 40, Springer — 60, Stúdió-nyomda 3 20, Szűsnyomda 1 60, Thália 14 20, Tolnai 19 40, Unio 2 20, Uránia 6 60, Várnai-nyomda 4 —, Verseny-nyomda 1 60, Világosság 48 20, Weisz Adolf 1 60, Weisz Márton 1 60, Weisz L. F. 1 60, Wodianer Fülöp és Fiai 31 20 K. — *Videkről:* Selmezbánya 4 80, Nagyvárad 32 20, Liptószentmiklós 4 80, Turócszentmárton 7 20, Keszthely 5 60, Miskolc 14 —, Pécs 10 40, Kecskemét 5 60, Szeged 12 —, Nyiregyháza 9 60, Nyitra 3 60, Pozsony 2 —, Szekszárd 6 —, Szombathely 4 60, Baja 18 40, Nagybecskerek 2 20, Ungvár 4 —, Kispeszt 2 —, Erzsébetfalva 2 40, Kolozsvár 27 —, Veszprém

szetesen esznek. — A *Monotype-gyár* iráskészlete a múlt évben forgalomba hozott 106 új irásfajával most 942-re emelkedett. Tehát szép választékát nyújtja a betűknek, melyek nagyrészt tetszetősek. — A *Linotype-gyár* egy speciális irással lépett a nyilvánosság elé a szinműszedés részére. Ilyen szedésnél tudvaleg a rendezést illető megjegyzések kisebb betűfajból szedendők, melyet a kéziszedésnél alárakással zárnak ki. A Linotype-matricán a kisebb betűk úgy vannak bevésve, hogy azok a nagyobb irással sortállnak és nagyobb betűfokra önthetők. A szinműszedés előállításához mindenestre duplataru gép szükséges, melynek egyikében az alapírás (félkörv és közönséges), másikában a kisebb irásfaj van.

Uj szórítókészülék a Linotype-on. Eddig még nagyon bajos szélesebb formátumu ritkított sorokat szedni a Linotype-on, mert 40 spáciumnál (az apostrof felhasználásával 50-nél) többet nem igen tartalmaz a raktár és így spacinirozott szedésnél várnia kell a szedőnek, míg az előbbi sor elosztódik. Lényeges javulást jelentett egy gépszedőnek a találmánya, aki csupán egy billentyű igénybevételével több spáciummal telt csatornából tette lehetővé a szavak ritkítását. A Mergenthaler-gyár a feltalálóval való hosszabb pereskedés után megszerezte a szabadalmat és most megjavított kiadásban bocsátja piacra az új szórítókészüléket. Ez a készülék egy a raktáron levő matricagyűjtőkamrából áll, mely a billentyűvel van összekötöttesben és annyi spáciumot képes magabafoglalni, hogy azoknak kifogyása kizártnak tekinthető. Az eddigi spáciumcsatornák más matricák számára szabadulnak így fel. Sőt ami eddig a Linotype-on nem volt lehetséges, még a nyolcadpetit spáciummal való ritkítása a szavaknak is lehetővé válik. Magyar munkáknál azonban, ahol a szavak ritkítása ma már a legritkább esetek közé tartozik, nem nagyon érzik e készülék hiányát. Pótolják ezt a több betűs matricákkal bíró legujabb típusú szedőgépek.

Gép- és kéziszedés egy munkán. A napilapoknál különösen gyakran tapasztalhatjuk, hogy milyen elűtő a gépszedés a kéziszedéstől. Ezt a Linotype-gyár egy komplett öntőgép piacbocsátásával akarja megszüntetni. Az öntéshez a Linotype-matricát hasz-

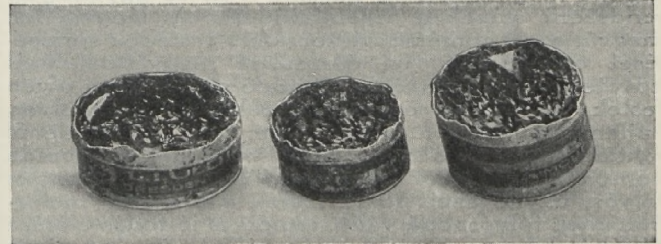
nálják és így az ilyen gép tulajdonosa a Linotype-iráshoz hasonló kézibetűket nyer. Ez az előnye eddig csak a monotype-gépek tulajdonosainak volt meg. Ennek a gépnek a szállítási mennyisége az öntendő betűk nagyságához mérten 40-160 betű között változik percenként. Külföldön — mint egyik német laptársunk megállapítja — meglehetősen terjednek ezek az öntőgépek, nálunk eddig csak egy ilyen gép van üzemben: lapunk nyomdájában: a Világosság-könyvnyomdában. — Egyébként szükségesnek tartjuk megjegyezni, hogy a Linotype-gépszedés betűkkel teljesen egyező kézi szedésre való betűket a frankfurti Stempel-betűöntőde is gyártja. (H. S.)



A FESTÉKEK KEZELÉSÉRŐL



A könyvnyomtató még napjainkban is sokat veszít azért, hogy a helytelen kezelés folytán a festék egy része használhatatlanná válik, mivel az a dobozokban megbőrösödik, beszárad. Az idők folyamán különféle készülékek és festékek kerültek forgalomba, amelyeknek alkalmazásától e



Festékkással kezelt szelencék.

bajok megszüntetését remélték, azonban hiába; mindezek csak negatív eredményt mutattak. Legujabban a jöhrü Gleitsmann E. T. budapesti festékgyári cég egy célszerű készüléket hozott forgalomba, amelynek segítségével a festékes szelencét festékes nélkül is lehet kiüríteni. Az új Heinze-féle „Perfekti” elnevezésű szelence közvetlenül erre a

7:40, Mezőtúr 3:40, Marosvásárhely 9:40, Kaassa 7:80, Temesvár 22:—, Torda 5:20, Dés 1:80, Zilah 8:—, Sopron 15:20, Székesfehérvár 9:60, Pápa 4:— K. Egyesek-től 15:80 K. Összesen 340:60 K. Főösszeg 1130:20 K. — *Kiadás:* Szerkesztő fizetése július hóra 150:— K. Nyomdaszám-lára 500:— K. Műmellékletekre 112:50 K. Sorhoráriumokra 188:94 K. Adminisztráció és portókiadás helyben és vidéken 6:72 K. Juniusi Grafikai Szemle expedíálása 51:55 K. Összesen 1009:71 K. — Kézipénz a hó végén 1095:01 K. Tíz darab hitelszövetkezeti részjegy (à 10 K) 100:— K. Gutenberg-szoboralap 1278:17 K. Acs Mihály-alap 500:— K. Összesen 3982:89 K.

Tagsági forgalom 1913 július hóban.
Beléptek a Körbe: Pollák Arnold (A Nap), Czibula Lajos, Erdélyi Ferenc, Mayer Károly, Pevetz Sándor, Stefanek Antal, Schwarzenberg András, Winternitz Manó (Budapesti Hirlap), Müller Ödön (Európa), Bodor Sándor, Horváth János (Elet), Boros Miksa, Frischer Dezső, Huber Károly, Miszoglád István, Pászthy Gyula, Salamon István (Franklin), Domanits Antal, Faltusz

Gusztáv, Hernesz János, Holl Mihály, Kellner Márton, Meleg Sándor, Sövegjártó György, Szucsánzky József, Thalwieser Gusztáv, Tremmel Tamás (Globus), Ligeti Simon, Takács Ernő (Hungária), Gajdosik Jenő, Jurák Lajos, Sauer Rezső, Szöllősy János (Kellner Ernő), Gulrich József (Kurcz és Fejér), Kohn Gyula, Nagy István (Magyar fényny.), Pekárek Márton (Székesfővárosi házinyomda), Tirk Sándor (Schmidl), Back Albert, Bednarsik Ferenc, Brejan Bertalan, Brunner Sándor, Puskás Gyula (Világosság), Brünner Nándor, Ferber Ferenc, Grünberg Salamon (Wodianer), Vastag József (Keszthely), Balogh József, Török Ferenc (Kolozsvár), Halbweisz János, Pfeiffer Rezső (Nagybecskerek), Udvardi Károly (Szekszárd), Ványi Gyula (Székesfehérvár). Hátralék vagy nem jelentkezés miatt töröltetett 38 tag. A hó végén 10 tiszteletbeli, 1643 rendes, összesen 1653 tag.

Leipzig. 1913 szeptember 15-ig befolyt: Geistlinger Ferenc 84:—, Drab Sándor 76:—, Szilágyi József 44:—, Tálasi Miklós 42:—, Marmorstein Izidor 70:—, Biró Miklós 86:—, Tóth Gusztáv 29:—, Herzog Sala-

mon 66:—, Mészáros Gyula 29:—, Kún Kornél 65:—, Szende Lajos 20:—, Fürst Vilmos 39:—, Wanko Vilmos 125:—, Orbán Ferenc 43:—, Szedner József 44:—, Ujváry Imre 44:—, Stefáni József 72:—, Mittelmann Izidor 78:—, Rozsondai Béla 77:50, Varga Imre 28:—, Tóth Sándor 44:—, Szelezky Vilmos 88:—, Rames Jaroszlav 88:—, Fucker József 86:—, Richter Márton 86:—, Hörbe Konrad 70:—, Gondos Ignác 127:16, Riczkó Sándor 73:—, Deák József 84:—, Bálint Ödön 37:—, Zsitvay Lajos 13:50, Grünberg Salamon 24:—, Fűzi József 1:— korona, összesen 1983:16 korona, mely a Fogyasztási Szövetkezettel naggyülmölcsözöleg elhelyezve.

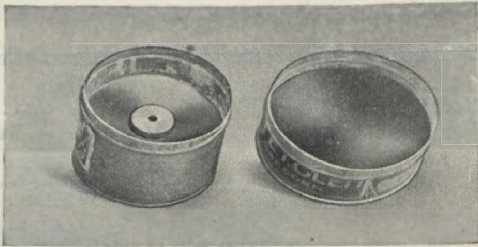


MELLÉKLETEK



Mellékleteinkről. Lapunk *augusztusi* számának mellékleteiről a szakbizottság a következő birálatot adta: *A boríték.* Folyóiratoknál, melyeknek mindegyik száma más-más borítékkal jelenik meg, a legnehezebb feladatok közé tartozik ennek izléses, minden tekintetben megfelelő meg-

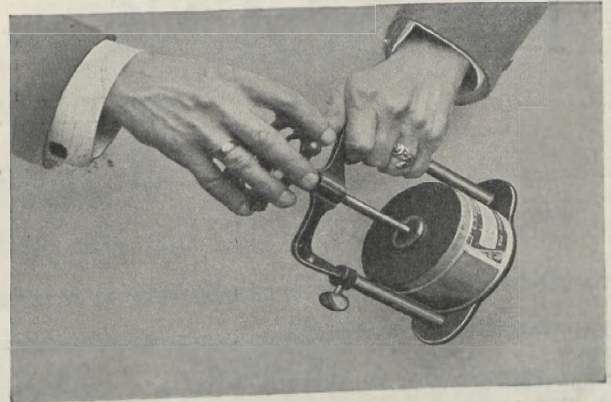
célra készül. A szelence leírását a következőkben adjuk és könnyebb megértés céljából e sorok közé lenyomatott ábrákkal illusztráljuk annak kiűritését. A szelence fenekén mintegy 2 centiméter átmérőjű kifolyó nyílás van, amely csavarfejjel légmentesen elzárható. A kiűritő készülék egy szilárd fenékkal ellátott orsós prés, melynek fenekén levő nyílásába a festékes szelence nyílása pontosan beillik. A szelence fedelének eltávolítása után egy a szelencébe pontosan beilleszthető vaslemez kerül a festéket fedő olajpapírra. Az orsócsavar, mely a vaslemez nyomja, sajtoként működik és az orsó becsavarása által több-kevesebb festék sajtolható ki a szelencéből a fenéken levő nyíláson át. Használat után a vaslemez könnyen eltávolítható és a sze-



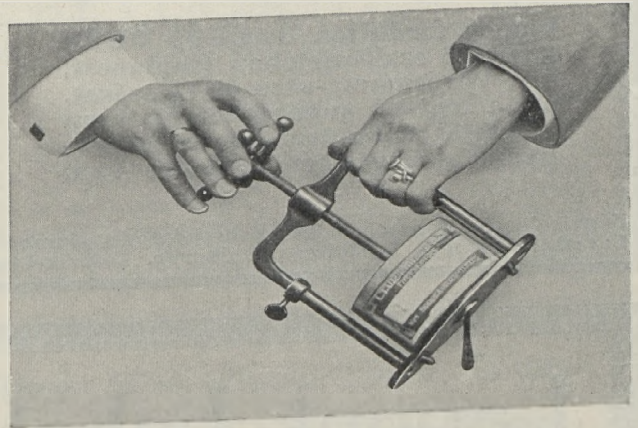
Kisajtolt szelencék vaslemezzel és vaslemez nélkül.

lence elzárható, ami kényelmesen történhetik, mert a szelence széle nem görbül össze, ami az eddigi gyakorlatnál szinte elkerülhetetlen volt. A festék, habár hosszabb ideig volna is használaton kívül, mindig friss és nyulékony marad; romlás és száradás ugyszólván lehetetlen. További nagy előnye e szelencének, hogy nem a felső szárazabb réteg kerül feldolgozásra, mint eddig és hogy a festék nem lesz tisztátalan eszközökkel bepiszkitva. Egészségügyi szempontból figyelembe veendő, hogy ezen készülék használatánál a kéz nem jut érintkezésbe a festékekkel, mert a szelencében visszamaradt festék elsimitása felesleges, a festék felülete mindig sima marad és légmentesen elzárható. Ezen takarékszelencék alkalmazása nemcsak nagy festékmegtakarítást jelent, hanem egyébként is sok bosszuságtól kiméli meg a gép-

mester szaklársakat. Amennyiben az ilyen takarékszelencékben piacra kerül festékek minden ár-emelkedés nélkül kerülnek forgalomba és a ki-



Elülről tekintve.



Hátulról tekintve.

űritőkészülék beszerzési ára igen csekély, minden nyomda könnyen beszerezheti, ami a festékek gazdaságos kezelése szempontjából szerfelett kívánatos.

oldása. Nem szorul magyarázatra, hogy csakis fegyelmzett izléssel bíró, eszmékkel bőven rendelkező szedő vagy grafikus legyen az, aki egy minden tekintetben megfelelő borítékot készít, de még nehezebb a kérdés, ha a boríték tisztán tipografiai anyagból állítandó elő. Az augusztusi fűzet borítéka (tervezte Busay Balázs, nyomták a Világosság-nyomdában) is a sikerültek közé sorolandó. Az egész elrendezés kedves, színezése jó. A szövegnek előnye annak erőszakolatlan volta. — *Memorandum.* (Készült a Korvin Testvérek nyomdájában.) Az egyébként tisztá kivitelű, jó munkán hibáztatta a szakbizottság, hogy a keltezésnek nagyon kicsiny hely hagyott, valamint hogy a margóviszonylat dolgában a keret s a vonal közötti űr keskeny. — *Diszközgyűlési meghívó.* (Készült a Világosság-nyomdában.) Jó gyakorlati munka. Kár, hogy az eredeti papirnagyság nincs megadva, ami egyébként a mellékleteken gyakran tapasztalható hiány. Fontos körülmény ugyanis a pontos formátum megállapítása, mert gyakran függ a nyomtatvány hatása attól, hogy a szedés miként van a papir sik-

jába állítva. — *Lutz-levélfej.* (Készült a Kurtz és Fejér-nyomdában. Szedte Tragholtz Dezső.) Sok szövegű levélfej gyakorlati értékkel való sikerült megoldása e munka. Ha még tekintetbe vesszük, hogy az alkalmazandó 3 klisé súlyosbította a levélfej szedőjének munkáját, a megoldásról csak elismerőleg szólhatunk. — *Háromszinnyomat.* (Készült a Lévai Márton rt. nyomdájában, Nagyváradon.) Orvendetes bizonyossága e mellékletünk a vidék fejlődésének, ahol már nemcsak „kulimász”-szal nyomnak, hanem színnyomatok előállítására is vállalkoznak. E műlapnyomója becsületes munkát végzett. — *Meghívó szűreti mulatságra.* (Készült a Világosság-nyomdában.) A modern felfogásnak megfelelő, egyszerű eszközökkel előállított gyakorlati munka, melyen alig akad kifogásolandó. — *Esküvői meghívó.* (Készült a Világosság-nyomdában.) Mindinkább teret hódít az a felfogás, hogy a családi nyomtatványokat nem kell a már unalomig megszokott formák betartásával készíteni, S hogy az így készült munkák tetszetősek már a változatosság miatt is megkapósbak, látjuk csinos, jól megoldott mellék-

letünkön. — *Műsor-borítélap.* Készült a Korvin Testvérek nyomdájában.) Tetszetős megoldású, szépen nyomtatott munka, melynél különösen az első oldal hatása jó, míg a hátlapnál e jó hatást ledönti s a modernséget hátrányosan befolyásolja az elhelyezett két stílusfelfogásukban is ellenkező, még a „szabad irány” idejéből származó klisé, melyeket a kilógó vonalakkal együtt el lehetett volna hagyni.



ÜZENETEK



Békécsaba. Tekintettel arra, hogy a fedőlapokkal már a jövő év közepéig el vagyunk látva: tervezetét csak mellékletként közölhetjük, ami egyébként mitsem von le a munka értékéből. Szíves választát várjuk.

A Magyarországi könyvnyomdászok és rokonszakmabeliek szakköre kiadása. Felelős szerkesztő Wanko Vilmos. Főmunkatárs: Gondos Ignác. — Világosság könyvnyomda rt. Budapest, VIII. ker., Conti-utca 4. sz.

LESSING-ANTIQUA

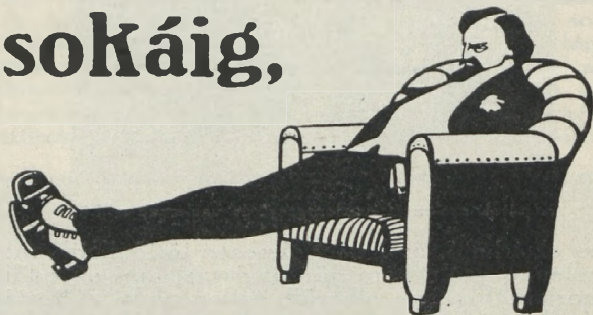
MINT KÖNYV- ÉS CÍMIRÁS ELSŐRANGU!

WILHELM WOELLMER'S

BETÜÖNTÖDÉJE ÉS RÉZLÉNIAGYÁRA / BERLIN SW 48

Ne gondolkodjék sokáig,

hanem forduljon **KALLÓS ÖDÖN** grafikai szaküzletéhez (Budapest, VI., Vörösmarty-utca 69-71. szám), ott a legjobb minőségben biztosan megtalálja mindazt, amire könyvnyomdai üzemében szüksége van.



Képviseletek: Genzsch & Heysche betüöntöde, Hamburg-München; C. Rüger rézleniagyár Leipzig; Springer & Möller festékgyár, Leipzig-Leutsch; A. Hogenforst gép- és szerszámgyár, Leipzig.

Lapunk bekötési tábláját

ezidén is díjtalanul adjuk mindazoknak a tagoknak, akik legalább 1913 január havától tagjai **Körünknek** és akik arra **reflektálnak**; miért is ezennel felhívjuk a nyomdai házipénztáros és vidéki helyipénztáros szaktársakat, hogy haladéktalanul állítsák össze a bekötési táblára reflektáló szaktársak névsorát és azt Bozsik István pénztárosnak legkésőbb november 1-éig beküldjék, mivel az azontul jelentkező szaktársak kérését nem lesz módunk teljesíteni. Szükséges még megjegyezni, hogy a Kör anyagi helyzetére való tekintetből kívánatos, miszerint csak azok a szaktársak kérjék a bekötési táblát, akiknek valamennyi ezévi Grafikai Szemléjük megvan, mert egyébként ugysem használhatják azt.

CINKOGRAFIAI
 MŰINTÉZET
**KOBLINGER
 GYULA**

BUDAPEST, VII. KER.,
 CSENGERY-UTCA 22.
 TELEFON-SZÁM 14-61

KÉSZIT MINDENMŰ KLISÉKET MŰ-
 VEKHEZ, FOLYÓIRATOKHOZ, VALA-
 MINT ÁRJEGYZÉKEKHEZ, HIRDETÉ-
 SEKHEZ. ÉPÍTÉSZETI STB. TERVEKET
 FOTOLITOGRAFIAILAG SOKSZOROSIT

Egyetemi városban, 54 év óta fennálló,
 modernül berendezett nyomdaüzlethez,
 mely évenként 120 ezer korona állandó
 munka felett rendelkezik s jól bevezetett
 napilapja is van, készpénzbefektetéssel

társ kerestetik.

Szakember előnyben részesül. Írásbeli
 ajánlatok „Egyetemi város” jelige alatt
 e lap kiadóhivatalába intézendők.

**FISCHER ÉS MIKA
 BETÜÖNTŐDE R.-T.
 BUDAPEST**

VI. RÉVAY-UTCA 6. SZ. TELEFON 28-62

Elvállal egész nyomdai berendezéseket. Célserű és divatos
 könyv- és címbetűkből nagy választékot tart. Készletben
 tart: szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat,
 nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és állványokat
 a legjobb minőségben. Ajánlja szab. nyomdai vonalzó be-
 rendezését táblázatszedéshez. Egy oktáv garnitúra 20 K

Jutányosan eladók új gépek szállítása által ellenértékben átvett
HASZNÁLT NYOMTATÓ GÉPEK
 igen jó állapotban, szakszerűen és jótállás mellett alaposan kijavítva

Wörner-féle körforgógép 16 oldalas, iker,	a négy oldalas iv formanagysága	435 x 580 mm
Wörner-féle körforgógép 8 "	egyszerű, " " " "	404 x 560 mm
Augsburgi körforgógép 8 "	egyszerű, " " " "	420 x 580 mm
Augsburgi körforgógép 8 "	egyszerű, " " " "	580 x 840 mm

A fent felsorolt körforgógépek teljes és nagyjából új tömöntővel vannak ellátva,

Augsburgi „Liliput”-gyorssajtó	355 x 530 mm zárókeret belmérettel, vasuti rendszer, 2 felrakó henger,	2 " "
Wörner-féle „Hungária”-gyorssajtó	450 x 610 mm " " " "	2 " "
Wörner-féle „Accidenz”-gyorssajtó	495 x 705 mm " " " "	2 " "
Anger-féle gyorssajtó	690 x 980 mm " " " "	2 " "
König és Bauer-féle vizszintes kirakóval bíró kromótipiai gyorssajtó	690 x 1070 mm zárókeret belmérettel, körjáratu, 2 felrakó henger, 2 szánnal	4 " "
Kaiser-féle gyorssajtó	735 x 1050 mm zárókeret belmérettel, körjáratu, 4 felrakó hengerrel, 2 szánnal	4 " "
Kaiser-féle gyorssajtó	980 x 1460 mm " " " "	4 " "
König és Bauer-féle vizszintes kirakóval bíró kromótipiai gyorssajtó	816 x 1215 mm zárókeret belmérettel,	4 görgőpálya
Augsburgi duplagyorssajtó egy lengő nyomóhengerrel,	710 x 1020 mm zárókeret belmérettel, megerősített	
vasuti rendszerrel, 2 festékművel és 4 felrakó hengerrel		
Johannesbergi könyomdai gyorssajtó	70 x 90 cm kőnagysággal, vasuti rendszerű, aut. nedvesítőkészülékkel	

Kérje legújabb árlapjainkat!

Telefonhívás: 14-69. szám

WÖRNER J. ÉS TÁRSA GÉPGYÁR, BUDAPEST

LEGRÉGIBB GYORSSAJTÓGYÁR AZ
EGÉSZ BIRODALOMBAN. ALAPITVA
1848. GYÁR: MÖDLING. WIENI FŐK-
TELEP: III, WEISSGÄRBERSTR. 22—24.

Mödlingi Gyorssajtógyár

ezelőtt: Kaiser L. Fiai R.-T.

Magyarországi képviselő:
Róna József mérnök, szerelő-
és gépműhelye, Budapest, III.,
Bécsi-ut 42. Telefon-szám 54-48.

Egyszerű könyvnyomdai gyorssajtók vasuti
és körmozgású menettel. Kromó- és auto-
tipia-gépek frontkirakóval vagy anélkül.
Rapid-gyorssajtók görgőjarral. „Doppel-
rapid” Miehle-rendszerű kétfordulatu gyors-
sajtók. Különleges körforgógépek gyártása.
Tökéletes kivitel, gyors és igen könnyű járás.
Különbéféle új és javított gépek nagy raktára.

WALDMANN FERENC

BUDAPEST, V,
FALK MIKSA-U.13

PAPIRGYÁRI RAKTÁR

CÉGJEGYZŐK: ACZÉL
MÁRTON, BILD LIPÓT.
TELEFON INTERUR-
BAN 96—19 ÉS 142—51

Allandó nagy raktár a nyomdászati
szakmában előforduló papirban. Több
előkelő papirgyár lerakata. Különleges-
ségek: különféle boríték- és levélpapír,
kromó-, illusztrációs nyomó- és könyv-
papirokbán. Kivánatra papírmintákat
azonnal küldünk ingyen és bérmentve

MODERN KÖNYVKÖTÉSZET ÉS ARANYOZÓ MŰINTÉZET

KLEIN FERENC ÉS TÁRSA

BUDAPEST, VI, DESSEWFFY-UTCA 43. SZÁM. TELEFON 54-46

SÁR, ZELINKA ÉS TÁRSA

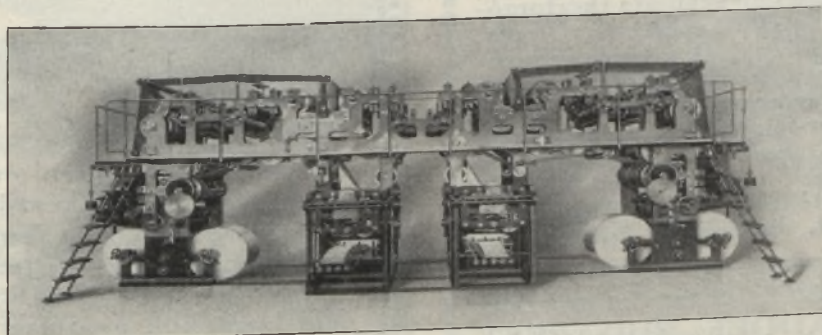
Budapest, X. kerület,
Halom-utca 12. szám
Telefon József 1900

Vesz mindennemű papírhulladékot papirgyártási célra. Szállit
mosott és fertőtlenített géptisztító rongyot előnyös árban!

VOGTLÄNDISCHE MASCHINENFABRIK A-G

PLAUEN I. V.

EURÓPA LEGNAGYOBB KÖRFORGÓGÉPGYÁRA



Gyárunk teljesen szalagnélküli,
négytekerceses körforgógépének
SPECIÁLIS KONSTRUKCIÓJA

Legujabb modell D. R. P.

Előnyei: a hajtogató-készülék, valamint a nyomtató- és a festékező-művek könnyű hozzáférhetősége; célszerű szerkezete; legnagyobb teljesítő képessége; a papirtekercesek beemelése kényelmesen és gyorsan elvégezhető, mivel azoknak tengelyei minimális magasságban vannak beágyazva; üzemképessége és erős és tartós építése.

Mindenféle ujság-, színes-, illusztráció-, mű-, prospektus-, jegy- és hasonló nyomtatványok nyomtatására alkalmas körforgógépek, valamint automatikus, félig automatikus és egyszerű tömöntődei berendezések gyártása

Számítások és árvetések készséggel adatnak. Képviselő Magyarország és Ausztria részére
PAUL KEIL, WIEN XVIII., STERNWARTESTRASSE 25

BERLINI KŐ- ÉS KÖNYV-
NYOMDAI FESTÉKGYÁR

HANS WUNDER

G. m. b. H. Könyv- és könyomdai, fekete és színes festékek. Legjobb minőségű **Germania**-hengeranyag bármely rendszerű gép számára (körforgógéphez is). Különlegesség: **Gloria**, (festékpótanyag), a festék lehuzódását megátolja. Fénykék **Perga**, nagyon elterjedt s szívesen veszik. **Wunder**-fekete, fénylik és gyorsan szárad, ezért igen ajánlatos árjegyzékek nyomásához. Könyvkötőfestékek. Átnyomó-papírok: **Rekord**, berlini és transparent

VEZÉRKÉPVISELŐSÉG ÉS EGYEDÜLI RAKTÁR:
GOLDSTEIN ADOLF, BUDAPEST
VII, KAZINCZY-UTCA 32. SZAM. TELEFON 23-41

RIGLER JÓZSEF EDE

PAPIRNEMÜGYÁR
RÉSZVÉNY-
TÁRSASÁG
BUDAPEST

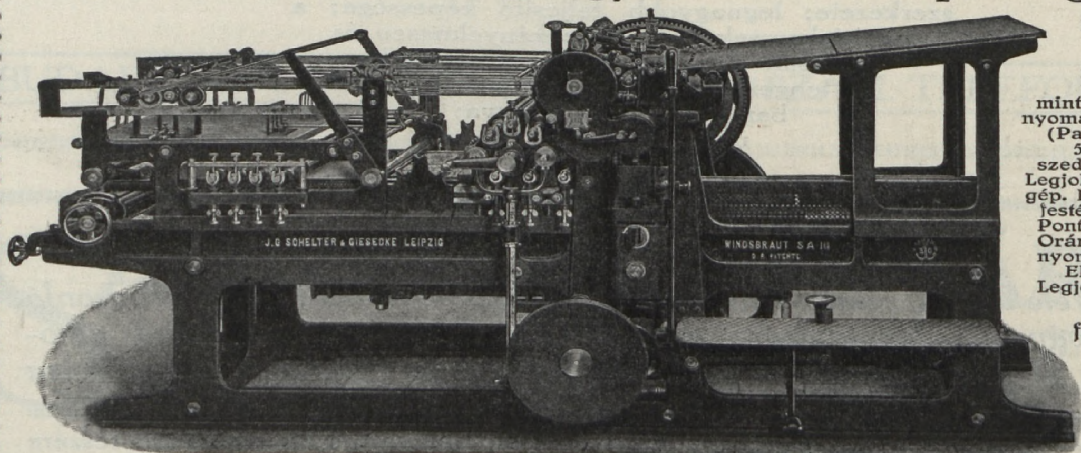


Borítékok

minden nagyságban és minőségben kaphatók. Külön készítésű borítékok gyorsan és jutányos áron készíttetnek. Ablakboríték-különlegességek. Gyászkeretű borítékok készítése. A különféle borítékok gyártására a legmodernebb gépek állanak rendelkezésünkre

KÉTFORDULATU GYORSSAJTÓ WINDSBRAUT SA 3

Legtökéletesebb és legnagyobb munkaképességű gép



Egyszerű és legfinomabb kivitelű nyomtatványok, autotypák, valamint háromszíny nyomások részére. (Papírnagyság 50×70 cm, szedés 40×65 cm). Legjobb minőségű gép. Legfinomabb festékszerekre. Pontos regiszter. Oránként 2700 ív nyomása erejéig. Előltirakó! Legjobb munka.

Műszaki felvilágosításokkal és ajánlatokkal szívesen szolgál a gépgyár

J. G. Schelter és Giesecke, Leipzig
Vezérképviselő: Pollák Mór, Budapest V, Géza utca 3 I/1

MŰVÉSZI KIVITELŰ
RAJZOK ÉS



KÖNIG és BAYER-nél
BUDAPEST, VII. KAZINCZY-Ú. 32.
4-83: TELEFON: 4-83.

MINTÁK, AJÁNLATOK ÉS VÁZLATOK DIJ-
MENTESEK. FELVÉTEL HÁZON KIVÜL IS

Szolid, tartós
és megbízható

ZÁRÓKÉSZÜLÉK!



**„UNIVERSAL-
COMBI“**

a legelterjedtebb és legkedvel-
tebb biztonsági zárókészülék
öt lyukkal, négyszögű, hasítókos
vagy fogkoszorus.

Egyszerű:

5 cm.	M. 2.40	20 cm.	M. 4.—
10 cm.	M. 2.50	23 cm.	M. 4.—
12 cm.	M. 2.60	25 cm.	M. 4.—
13 cm.	M. 2.70	30 cm.	M. 4.20
15 cm.	M. 2.80	35 cm.	M. 4.30
18 cm.	M. 2.90	40 cm.	M. 4.40

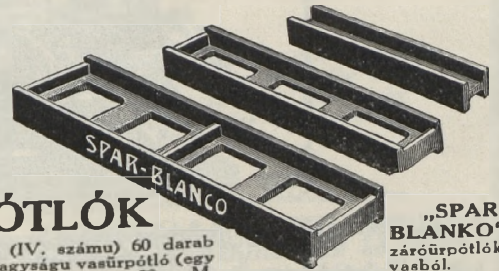
Kettős:

26294

Olcso,
könnyű és
rendkívül
tartós

**VAS-
ÜRPOTLÓK**

Egy készlet (IV. számú) 60 darab
különböző nagyságu vasürpótló (egy
négyzetméterre elegendő) 20.— M.



„SPAR-
BLANKO“
záróürpótlók
vasból.

Kempewerk-gépgyár, Nürnberg

Különlegességei: tömöntődei, chemigrafiai és galvanoplasztikai
gépek és a nyomtatásban használatos mindennemű vasanyagok.
Magyarországi képviselő: GOLDSTEIN ADOLF grafikai szaküzlet.
Budapest, VII. kerület, Kazinczy-utca 32. szám. Telefon 23-41.



STEMPEL D

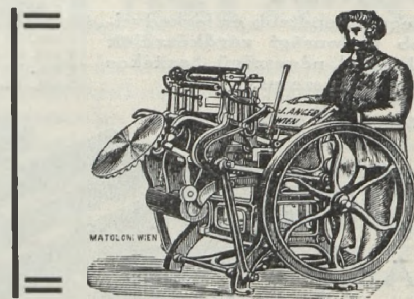
BETUÖNTŐDE - R. T. - FRANKFURT AM MAIN
RÉZLÉNIAGYÁR

Gyártja a Mergenthaler szedőgépbefűt kézi szedésre való haszná-
latra. Galvanoplasztika. Vésnöki intézet. - Kiválóan szép és prakti-
kus újdonságok a modern nyomdai munkák kivételéhez, úgymint,
könyv-, akcidens-, körlevél- és írófű befűkből, iniciálék, körzetek,
vignetták stb. Kivitel minden országba. Ekezetek minden nyelvhez.
Mintákkal készséggel szolgál a magyarországi vezérképviselő

Silberer Adolf, grafikai szaküzlet
BUDAPEST, VII, AKÁCFA-ÚTCA 45
TELEFON 152-11

GÉPGYÁR ÉS VASÖNTŐDE
WIEN-HERNALS, HAUPTSTR. 122

Josef Anger & Söhne



Szállit legujabb és legjobb szerkezetű gépeket könyv- és könyvnyomdák, papírgyárak, könyvkötők, üzleti könyveket készítő gyárak, dobozgyártók részére legolcsóbban s a legkedvezőbb fizetési feltételekkel. Magyarországi képviselő

Silberer Adolf, grafikai szaküzlet Budapest, VII, Akácfa-utca 45. Telefon 152-11

CS. ÉS KIR. UDVARI BETÜÖNTŐDE,
RÉZLÉNIAGYÁR ÉS VÉSŐINTÉZET

BRENDLER KÁROLY ÉS FIAI

WIEN, VI. BEZ., MILLERGASSE 23.
Szállit teljes nyomda- és tömöntőde-berendezéseket a legmodernebb anyaggal a legolcsóbb és legkényelmesebb fizetési feltételek mellett



Magyarország és az összes Balkán államok
vezérképviselője:

Tanzer Miksa grafikai szaküzlet, Budapest,
VII, Akácfa-utca 50. sz. Telefon 13—70
Költségleírásokat és mintalapokat kész-
séggel díjmentesen rendelkezésre bocsáj-
tunk

HERBST S. FOTOKEMIGRAFIAI MŰINTÉZET

Budapest, VIII, Bezerédi-u. 19 (saját ház)

TELEFON:
JÓZSEF 4-24. SZ.

A legtökéletesebb és legjobb gépekkel felszerelt műintézet elfogad minden a reprodukáló szakba vágó munkák kifogástalan kivitelét. Különösen ajánlja rézbe maratott címke-készítményeit mindennemű ipari célokra.

Különféle klisék
ipari célokra
raktáron



TELEFON:
JÓZSEF 4-24. SZ.

*A vésnök is komoly legény,
Javítgat a kép telején.
Valósággal nagy szerencse:
Kéznel van a lupalencse.
Igy igazgatnak a képen,
Herbst S. klisé-
műhelyében.*

Figyelmeztetjük
ciklus-
hirdetésünkre

**MASCHINENFABRIK
AUGSBURG-NÜRNBERG &**

Augsburgi körforgógépek és gyorsajtók.

Kitünő előnyük legegyszerűbb alkotás,
legnagyobb gyorsaság és kiváló biz-
tonság. — Eddig szállított mennyiség
10300 db körforgógép és gyorsajtó.

Képviseelő Ausztria-Magyarország részére

Josef POLACSEK, Wien.
IV. kerület, Belvederegasse 3. sz.



BMD



**WOLLER
DOR
BUDAPEST-VIII-KER
HUNYADY-UTCA 32
KLISSZGÉP
TELETON-JÓZSEF
552-ALAPÍTVA 1863**

Mergenthaler Setzmaschinen-Fabrik G. m. b. H. Berlin, N. 4.

MINDEN TUDAKOZÓDÁSRA

az a felelet és a szakemberek bizonyítják, hogy a

LINOTYPE

szedőgépek a legelőnyösebbek és teljesítő képességük minden szedésnél a leg-
gazdaságosabb. A 8-féle típus nagy választéka és a folytonos ujtások, javítások
minden üzemhez alkalmassá teszik a Linotype-szedőgépet. — Mivel pedig a

MERGENTHALER-FÉLE KOMPLETT-BETÜÖNTŐGÉP

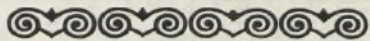
a Linotype matricáival teljesen azonos kéziszedéshez való betüket önt, minden
jó szakférfiu csak Linotype-szedőgépet rendel.

Vezérképviselet: Ausztria-Magyarország és az összes Balkán államok részére:

Gutenberg-Haus Gebr. Geel, grafikai szaküzlet

Wien VII, Lerchenfelderstrasse 37 **MAGYARORSZÁGON KÉPVISELI: KRAMMER**
Távirati cím: Geel Wien Fiókok: Budapest, Prága **LIPÓT, BUDAPEST, VI, BAJNOK-UTCA 26. SZÁM**

HENGERÖNTŐ-MŰHELY LAPOS ÉS KÖR-
FORGÓ-GÉPEKHEZ. OLCSÓBB ÉS JOBB
AZ OTTHONI ÖNTÉSÉNél



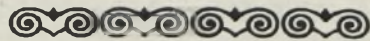
Első magyar könyv-
és nyomdai festék-
és hengeranyag-gyár

Berger és Wirth

Budapest, IX. ker., Márton-utca 19

Telefon: József 6-35

Ujság-, diszmű-, illusztráció-,
mű- és mindenfajta színes
festékek, kencék, bronzok a
grafikai iparágak számára.
"Bianka", "Patent" és "Vik-
toria" hengeranyagok koc-
kázott és sima táblákban.



TÖRZSGYÁR: LIPCSE, FIÓKGYÁRAK:
BARMEN, BERLIN, SZENTPÉTERVÁR,
FLORENZ, PÁRIS, LONDON, NEWYORK

HERMANECI PAPIRGYÁR

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST VI. GYÁR-U. 38



GYÁRT: FINOM, FAMENTES
IRODAI ÉS MERITETT, RAJZ-
ÉS SZÍNES PAPIROKAT, STB.
ROTÁCIÓS PAPIR GYÁRTÁSA

AUTOTIPIA FOTOTIPIA

TELEFON 679



Készít horgany- és rézmara-
tású kliséket a legszebb ki-
vitelben. Házonkívüli felvé-
teleket, úgymint építmények,
gépek, tájképek, festmények
és iparművészeti tárgyokról a
legjutányosabb árak mellett.

FOTOLITO- GRAFIA

TELEFON 679

RÉZLÉNIAGYÁRTÁS, TÖMÖNTÖDE
ÉS NAGY MECHANIKAI MŰHELY

ELSŐ MAGYAR **B**ETÜÖNTÖDE

Dus raktárt tart magyar
és minden idegen éke-
zetű könyv-és cimbetük-
ből, valamint körzetek,
rézléniák és különféle
felszerelési anyagokból.

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, VI. KERÜLET,
DESSEWFFY-UTCA 32.
TELEFON 23-70. SZ.

GALVANOPLASZTIKA, ÓLOMZÁR-
GYÁRTÁS ÉS BÉLYEGZÖMETSZÉS

Teljes könyvnyomdai
berendezések — gyors-
sajtókkal egyetemben —
a legjutányosabb felté-
telek mellett, rövid idő
alatt foganatosíttatnak.

EGYETEMES TABELLAALAPZAT, CZETTEL ÉS BENDTNER SZABADALMA

JULIUS KLINKHARDT BETÜÖNTÖDÉJE ÉS RÉZLÉNIA-GYÁRA LEIPZIG

LIEBIGSTRASSE 4-8

Modern és izléses betűk, körzetek stb. elismert elsőrendű kemény anyagokból. Tömöntőde, galvanoplasztika, bélyegmetzés, rézlénia gyár, vésnőki intézet, szerszámgyár

Mintakönyveket szívesen küldenek a cég magyarországi képviselői

GROSZ ÉS KALLÓS

GRAFIKAI SZAKÜZLET
BUDAPEST, VIII, JÓZSEF-KÖRUT 9
TELEFON JÓZSEF 40-02

Nyomdaberendezések minden nagyságban a legrövidebb idő alatt eszközöltetnek

GRAFIKAI SZAKÜZLET KAUFMANN GYULA

BUDAPEST, VII
KERTÉSZ-UTCA 48. SZ.
TELEFON-SZÁM 75-48

KARL KRAUSE
gépgyár, Leipzig
POPPELBAUM
cs. és kir. udv. betüöntöde
R. GERHOLD
rézmetsző műintézetének
KIZÁRÓLAGOS KÉP-
VISELETE

KÖLTSÉGVETÉSSEL, ÁRAJÁNLA-
TOKKAL DIJTALANUL SZOLGÁL

Ne vásároljon semmiféle

*Ha bármilyen
gépjavitásra
van szüksége
szólítsa fel a
József 11-91
telefonszámot*

perforálógépet, perforálóléniát, számláló és számozógépet lábhajtásra, kézi számozókészüléket, jegynyomó-, számozó- és fűzőgépet, sodronyt, vágógépet, karton- és papirlemezvágóollót stb., mielőtt árajánlatot nem kérne a

Herrmann és Karig gépgyártól

Budapest, VIII. kerület, Mária-utca 24-26. szám

Admiral! Utolsó ujdonság!

*A legsikerültebb betüöntődei termék! Előkelő
metszése és formája miatt rendkívül hatásos!*

*Wilhelm Woellmer's betüöntődéje
és rézlénia gyára : Berlin SW 48*

Gleitsmann

Brüsszeli világkiállítás
1910: Grand Prix.
Turini világkiállítás
1911: versenyen kívüli
jurytag.

E. T.

könyv- és
könyomdai festégyárak
Budapest

Különlegesség: gyorsan száradó fekete festékek. Könyvnyomáshoz: CITO. Könyvmásáshoz: PERFEKT. A festékek több minőségben és különféle árakban kaphatók. Színes festékek. Kencék. „Saxonia” hengeranyag.



Képviselet: Tanzer Miksa, grafikai szaküzlet
Budapest, VII, Akácfa-utca 50. Telefon 13-70

DR. WEINWURM-ANTAL

BUDAPEST, IV. KÁRÓLY-UTCA 3.

ALÁFÍRTATOTT
1864.

TELEFON 34
1700 P

KÉSZIT
CINKOGRAFIAI
CHROMO-
AUTOTIPIAI
KLISÉKET

LEGGONDOSABB
KIVITELBEN

HÁZON KIVÜLI
FÉNYKÉP-
FÖLVÉTELEKET

OLAJPRATMÉNYEK
FARMÓVÉSZETI
TÁBLÁK, ÉPÜLE-
TÉK ÉS BELSŐ DE-
KORRÉKTURÁK



ELSŐ
MAGYARORSZÁGI

FÉNYKÉPÉSZETI

CINKOGRAFIAI

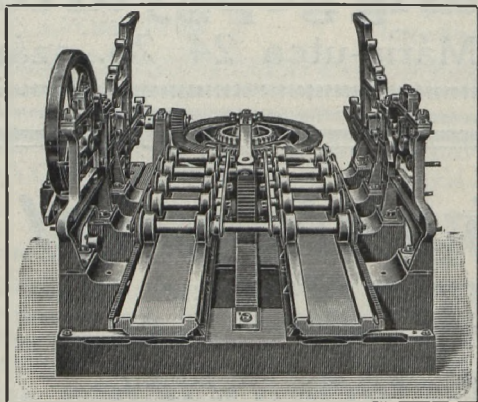
SORSZOROSÍTÓ

MŰINTÉZETE

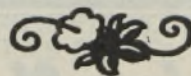
ŐRÖM ELŐBRANNOU
KISVÉNYE.

KÁRÓLY-UTCA 3. szám BUDAPEST KÁRÓLY-KÖRUT SAROK

FREUND-BARÁT-FÉLE ÜGYNÖKSÉG ÉS GRAFIKAI SZAKÜZLET BUDAPEST, VII, AKÁCFA-UTCA 13. SZÁM



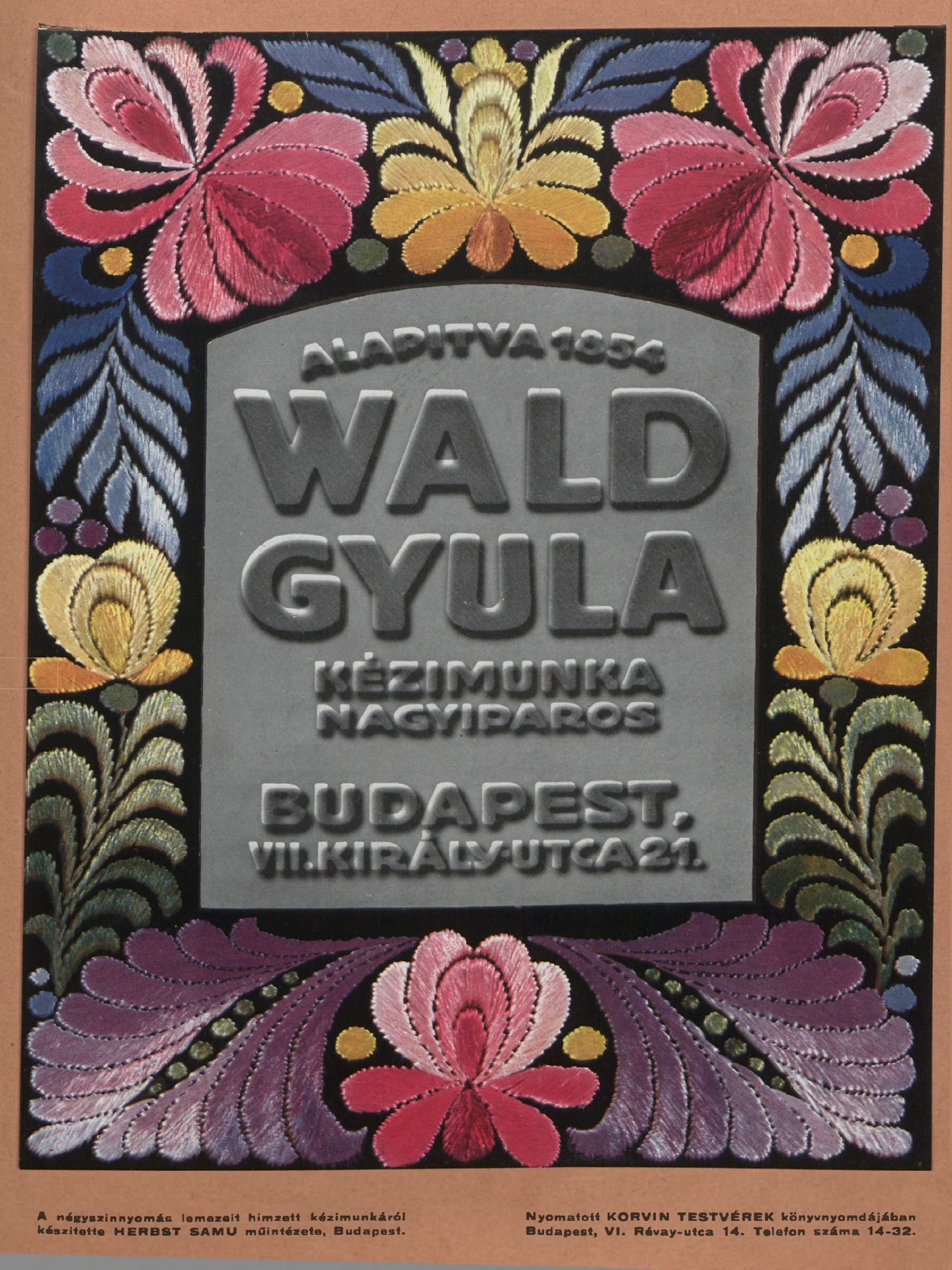
AZ ÖSSZES KÖNYV-, KÖNYOMDAI,
KÖNYVKÖTÉSZETI FESTÉKEK ÉS
CIKKEK NAGY GYÁRI RAKTÁRA



A DRESDENER SCHNELLPRESSEN-
FABRIK A.-G. COSWIG

PLANETA

TELEFON-SZÁM 82-35 GYORSSAJTÓINAK KÉPVISELŐJE



ALADITVA 1954
**WALD
GYULA**
KÉZIMUNKA
NAGYIPAROS
**BUDAPEST,
VII. KIRÁLY-UTCA 21.**

A négy színnyomás lemezeit himzett kézimunkáról készítette HERBST SAMU műintézete, Budapest.

Nyomatott KORVIN TESTVÉREK könyvnyomdájában Budapest, VI. Révay-utca 14. Telefon száma 14-32.



MAGYARORSZÁGI KÖNYVNYOMDÁSZOK ÉS OKONSZAKMABELIEK SZAKKÖRE TOVÁBBKÉPZŐ SZAKTANFOLYAMAINAK 1913-14. ÉVI TANTERVEZETE

I. VÁZLATKÉSZÍTÉSI TANFOLYAM KEZDŐK RÉSZÉRE

Minden vasárnap délelőtt 8-tól 12-ig

Október hó 5, 12, 19 és 26-án:

Betűvetési gyakorlatok

Előadó: Szabó István

November hó 2, 9, 16 és 23-án:

Név- és cégjegy-tervezés

Előadó: Hegyi Dezső

November 30, december 7, 14 és 21-én:

Levélfejek tervezése

Előadó: Stefáni József

December 28-án és január 4-én:

Levélborítékok tervezése

Előadó: Steinherz Miklós

Január 11 és 18-án:

Levelezőlapok tervezése

Előadó: Hock Károly

Január 25 és február 1 és 8-án:

Memorandumok tervezése

Előadó: Butkovszky Bertalan

Február 15, 22 és március 1-én:

Számlák tervezése

Előadó: Busay Balázs

Március 8, 15, 22 és 29-én:

Körlevelek tervezése

Előadó: Halász Ferdinánd

II. MESTERSZEDÉSEK ÉS A GRAFIKAI SZEMLE MELLÉKLETEINEK TERVEZÉSE

Minden vasárnap délelőtt 8-tól 12-ig

Október 5, 12 és 19-én:

Betűvetési gyakorlatok

Előadó: Szabó István

Október hó 26, november hó 2, 9, 16, 23, 30, december hó 7, 14, 21, 28, 1914 január hó 4, 11, 18, 25, február hó 1, 8, 15, 22, március hó 1, 8, 15, 22, 29-én:

Cégjegyek, levélfejek, levelezőlapok, levélborítékok, számlák, memorandumok, körlevelek és mindennemű alkalmi nyomtatványok, ugymint: esküvői és bál meghívók, menükártyák, eljegyzési lapok, műsorok, valamint címlapok, könyvborítékok, részvények stb. tervezése

Színezési gyakorlatok

Linoleumlemezek metszése

Az e tanfolyamon készitendő tervezetek a Grafikai Szemle mellékleteinek anyagát fogja képezni.

Előadó: Wanko Vilmos

III. VÁZLATKÉSZÍTÉSI TANFOLYAM HALADÓK RÉSZÉRE

Minden vasárnap délelőtt 8-tól 12-ig

Október 5, 12 és 19-én:

Betűvetési gyakorlatok

Előadó: Szabó István

Október 26, november 2, 9 és 16-án:

Meghívók tervezése

Előadó: ifj. Aigner Antal

November 23, 30 december 7-én:

Műsorok tervezése

Előadó: Romberger Tivadar

December 14, 21 és 28-án:

Étrendi lapok tervezése

Előadó: ifj. Aigner Antal

Január 4 és 11-én:

Eljegyzési lapok tervezése

Előadó: Kún Kornél

Január 18, 25 és február 1-én:

Esküvőim meghívók tervezése

Előadó: Kún Kornél

Február 8 és 15-én:

Táncrendek tervezése

Előadó: Szabó István

Február 22, március 1, 8, 15, 22 és 29-én:

Linoleumlemez-metszés

Előadó: Kún Kornél

Szerdán, 1913 okt. 8, 15, 22, 29, nov. 5, 12, 19, 26, dec. 3, 10, 17, 1914 jan. 7, 14, 21, 28, febr. 4, 11, 18, 25, márc. 4, 11, 18-án este 7 órakor:

ELMÉLETI SZAKELŐADÁSOK,

melyek részben a gyakorlati vázlatkészítéssel, részben az üzemmegtekintésekkel lesznek összefüggésben.

Ünnepnapokon és pedig november 1-én, december 8-án és 25-én, január 6-án, február 2-án, március 25-én délelőtt:

ÜZEMI BEMUTATÓ ELŐADÁSOK,

melyek részben az elméleti szakelőadások kiegészítését fogják képezni. Ugy az elméleti, mint az üzemi bemutató előadásokról a Grafikai Szemle, a Typographia, valamint körlevelek útján tájékoztatjuk részletesen a t. szaktársakat

TANFOLYAMI HELYSÉG: MAGYARORSZÁGI KÖNYVNYOMDÁSZOK
S BETÜJÖNTŐK SZAKEGYESÜLETE NAGYTERME, KÖLCSEY-UTCA 2



A PESTI KÖNYVNYOMDA R.-T.
NYOMDÁJÁNAK KÖTELEKÉ-
BEN ÉRTE MEG, MINT BETÜ-
SZEDŐ, MUNKÁLKODÁSÁNAK
ÖTVEN-ÉVES ÉVFORDULÓJÁT

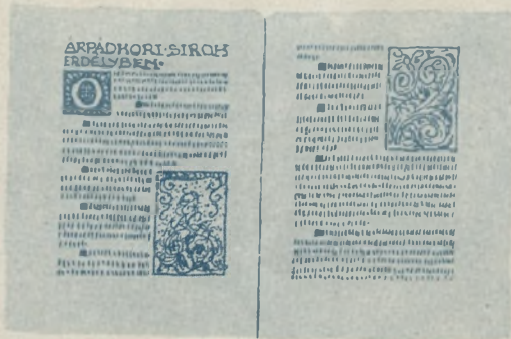


LOSONCZI JÓZSEF

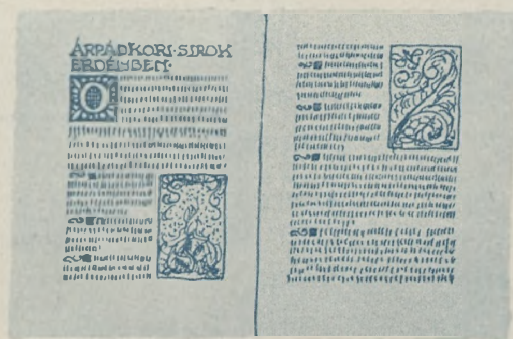
«LOSIKON». E NEVEZETES ÉV-
FORDULÓT A VELE EGYÜTT
DOLGOZÓ MUNKÁSTÁRSAI É-
VÉGBŐL FELEJTHETLENNÉ
AKARJÁK TENNI ÉS RÉSZÉRE
1913. ÉVI SZEPTEMBER 28-ÁN,
D. E. TÍZ ÓRAKOR, A KÖNYV-
NYOMDÁSZOK SZAKEGYESÜ-
LÉTE TANÁCSTERMÉBEN (VIII,
KÖLCSEY-Ú. 2., GUTENBERG-
OTTHON) ÜNNEPÉLYT REN-
DEZNEK, MELLYRE T. CÍMET ÉS
HOZZÁTARTOZÓIT TISZTELET-
TEL MEGHÍVJA A FENTNEVE-
ZETT NYOMDA SZEMÉLYZETE



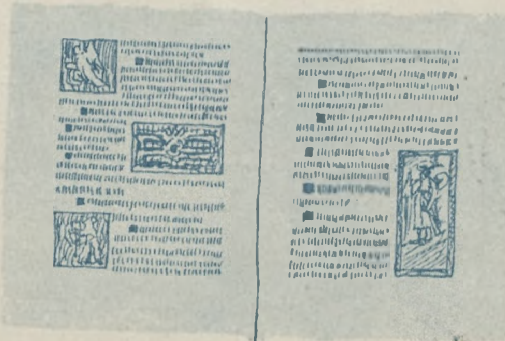
Melléklet Lengyel Sándor: „Klisés oldalak bekezdéseiről“ című cikkéhez.



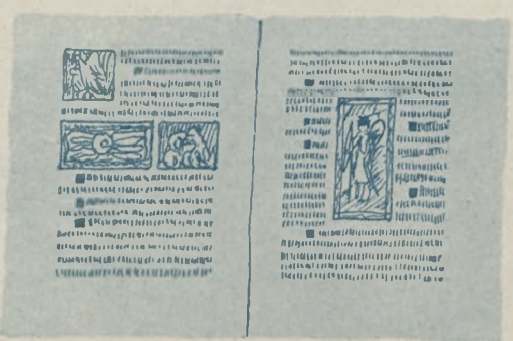
I. ábra



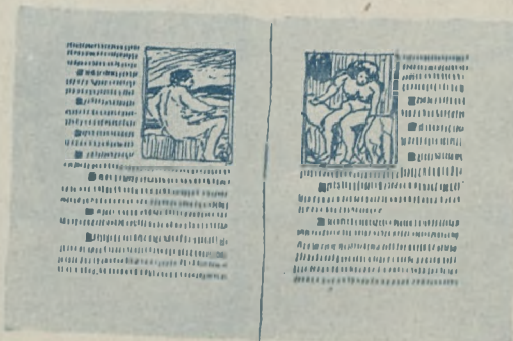
II. ábra



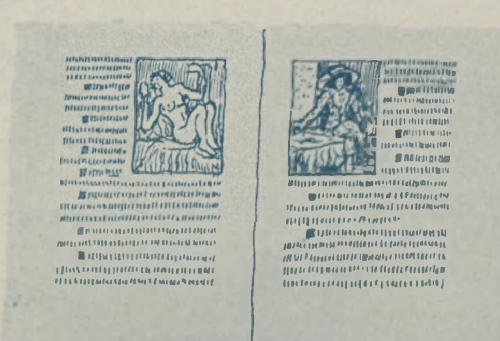
III. ábra



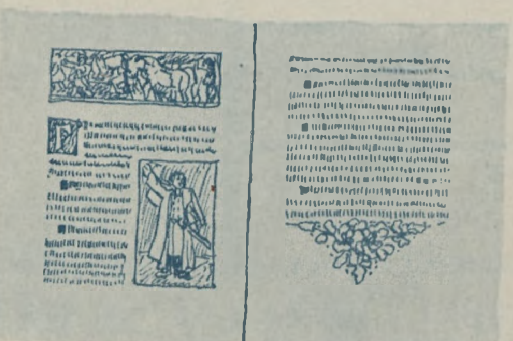
IV. ábra



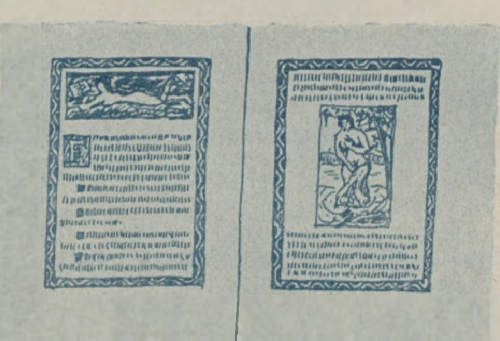
V. ábra



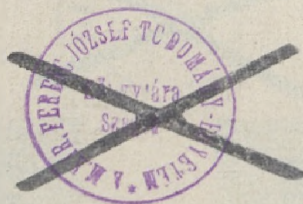
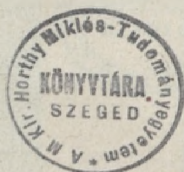
VI. ábra



VII. ábra



VIII. ábra





HERBST S.
FOTOCINKOGRAFIAI
MŰINTÉZETE

**BUDAPEST, VIII
BEZERÉDI-U. 19
TELEFON-SZÁM
JÓZSEF 4-24.**

**M M
K
R D**

**A
LEVÉL-
BÉLYEG
HELYE**

**MAGYAR MŰIPARI KÖNYVKIADÓ
RT. DEBRECEN FŐ-UT 198. SZÁM**



FŐVÁROSI-KERESKEDELMI NYOMDA

ALAPITVA
1909
ÉVBEN



TELEFON
33-10
SZÁM

BUDAPEST
VI-NAGYMEZŐ-UTCZA-33-35-SZÁM

A budapesti kereskedelmi és iparkamrában Láczy Leó v. b. t. f. elnöklése alatt a nyomdaipar, grafikai és rokoniparok képviselői, valamint az ily irányú közintézetek kiküldöttjei látogatott szakértőket gyűltek össze annak megbeszélése céljából hogy a magyar iparnak az 1914. évben Lipcseben tartandó nemzetközi grafikai és nyomdaipari kiállításra való részvétele és méltó képviseltetése mily módon volna biztosítható. Az értekezleten történt számos felszólalás után azaz egyértelmű véle-

UNGÁR-S

megalakítandó nagy akcióbizottsághoz járulni. E bizottság feladata lesz azután a magyar kiállítás egész programját, a részvétel módjait, az általános és az egyes iparágakra vonatkozó speciális költségvetéseket, ugyancsak az állam és az illetékes hatóságok és érdekképviseletek részéről igénybeveendő erkölcsi és

TEMESKUBIN

mény jutott kifejezésre, hogy Magyarországnak az összes kulturnemzetek eme nagy világversenyéből nem szabad hiányoznia és hogy a hazai grafikai ipar fejlettségénél fogva csak eredményteljes részt ezen a kiállításra, amely iránt már most az összes országokban általános érdeklődés mutatkozik. A kérdés részleteire nézve az értekezlet abban állapodott meg, hogy az érdekelte iparágak saját kebelükben fognak a kiállításra vonatkozólag dönteni és megállapodásalkal a kamara által m



Az
ünnepély
meghívója

A budapesti vas- és érc-
öntők 1913. évi február hó
15-én, szombaton este (VII,
Thököly-ut 56.szám) a Vas-
munkás-Otthon ezen alka-
lomra feldiszitett nagytermé-
ben és összes helyiségeiben
PLCH TAMÁS —
szaktársnak a műhelyekben
eltöltött ötven éves munkás-
ságának méltó megünnep-
lésére tánccal egybekötött

JUBILEUMI ÜNNEPÉLYT

rendeznek. A jubileumi ün-
nepélyre szaktársainkat, jó
barátainkat valamint ismer-
őseinket tisztelettel meg-
hívjuk. A rendező bizottság



A világ legrégebbi és leghíresebb nyomdai
festékgyára. Alapítva 1818-ban



Lorilleux Ch. és Társa

Iroda és raktár Budapest, IV. ker., Ferenc
József-rakpart 27. ☎ Telefon-szám 37-58

Tervezte: Szedmer József



Élet-Irodalmi-és-Nyomda

Részv.-Társ.

Telefon-szám 18-45

Élet-Nagyszonyunk - Zászlónk
Kis-Pajtás - folyó-
iratok-nyomdája

Budapest-I-kerület
Fehérvári-ut-53-54

Tervezte: Szedmer József





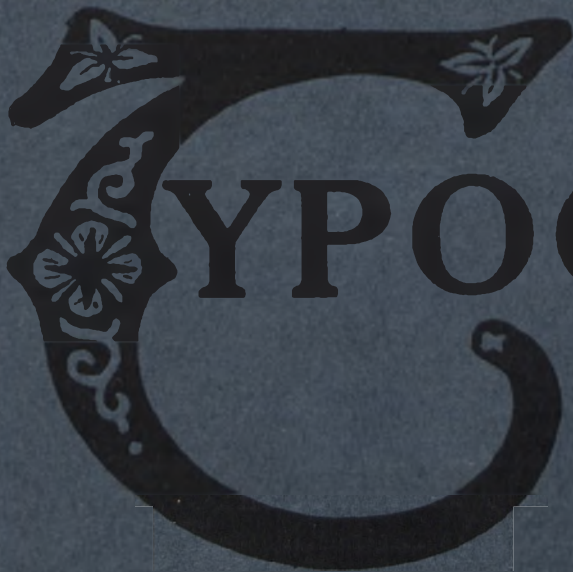
KLISÉKET
KÉSZÍTŐ
MŰINTÉZET

WOTTITZ MANFRÉD

Budapest, V, Bálvány-utca 12. Telefon 18-99.
Dombornyomásokhoz való stanznik, fototipiák,
kemigrafiák, autotipiák, klisék három- és négy-
színű nyomáshoz. Fényképfelvétel házon kívül



FŐKÉPVISELET ÉS ÁLLANDÓ RAKTÁR
MÜLLER TESTVÉREK
BUDAPEST, VI, DÉVAI-UTCA 21. SZÁM



Az egyszerű, áttekinthető szerkezet,
a rendkívül szilárdalkatrészek, vala-
mint a kitűnő soröntés biztosította a

YPOGRAPH

szedőgépnek igen nagy elterjedését.
Az önműködő osztószerkezet ezt a
sorszedő és öntőgépet sokkal jöve-
delmezőbbé teszi, mint ahogy már
eddig volt.

Typograph G.m.
b. H. **Setzmaschinenfabrik** Berlin NW. 87
Huttenstraße 17/20

Magyarországi képviselő: ADLER J., Budapest, IX. kerület, Ráday-utca 4. szám.
Budapesti képviselő: TANZER MIKSA, Budapest, VII. ker., Akácfa-utca 50. szám.

A világ legrégebb, leghíresebb és legnagyobb nyomdai festékgyára

Lorilleux Ch. és Társa

Iroda és raktár: Budapest IV, Ferenc József-rakpart
27. szám. Telefon 37-58 és 93-29.

Alapítva 1818. évben.
13 gyár és 60 lera-
kat az egész világon.
Az 1899. és 1900. évi
párisi világkiállításon
versenyen kívüli jury-
tag. Grand Prix: St.
Louis 1904, Lüttich
1905, Milano 1906 és
Brüsszel 1910. évben



Magyarországi gyár: BUDA-
FOKON, Budapest mellett.

Fekete és színes festékek a kő- és könyvnyomdai, könyv-
kötészeti és valamennyi grafikai szakma részére. Arany-
és ezüsfestékek. Másolófestékek. Hengeranyagok és azok
öntése. Kencék. Preparált papírok könyomdák részére.

BAUER

FRANKFURT A. M. ÉS BARCELONA

ALAPITVA 1837

**A LEGRÉGIBB ÉS LEGSZÁLLÍTÓ-
KÉPESEBB BETÜÖNTŐDE**

**300 MUNKAS ÉS HIVATALNOK - LEGMAGASABB
KITÜNTETÉSEK: ÁLLAMI-ÉREM, GRAND PRIX STB**

Vezérképviselő Magyarországra részére:

HORVÁT LAJOS, BUDAPEST, VI. DÁVID-UTCA 8